ГОРОХ ХУРЯАХА САГ ЕРЭЭ

Үргэн дэлюун Буряад оронойнмнай үрэжэлтэ баян, зэрэлгээтэн байгаа тала дайдаар бүшмэг үндэрөөр ургаһан али бүхы ургамалнууд түлэг эдеэшэжэ байна. Шэнэ ургаса элбэг дэлбэгээр абтахаар хүлеэгдэжэ, улад зоной сэдьхэл бодолые бүришье ехээр баясуулна. Үнгэрһэн хабартаа хүдөөгэй хэдэн олон олон механизаторнуудай бүтээһэн габшагай эршэтэ ажал эрхим һайн үрэ дүнгөөр харюулагдаха байһаниинь дамжаггүй.

Элбэг ехээр ороһон хура бороогой 'удаа һүүлэй арба гаран хоногой туршада тогтоһон угаа халуун үдэрнүүд талха тарианай ургасын эдеэшэхэ үеые бүришье түргэдхэбэ. Харин тиихэдэ нютаг бүхэндэ таригдаһан горох илангаяа һайнаар, урданайхиһаа бүри эртээр эдеэгээ хүсэбэ. Тиимэһээ зарим ажахынуудай энэ ургамалые амяарлан хуряажа эхилбэ.

Республика дотороо эгээл ехэ тала дайдала горох тариһан Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Заганский» колхозой механизаторнууд Александр Иванов, Федор Алексеев гэгшэд тракторта горохые баал болгон хададаг «ЖБА-3,5» гэһэн косилка хабсаргажа, һайнаар ургаһан горохоёо амяарлан хадажа эхилээ. Эдэ хоёр нүхэд түрүүшын үдэр ажаллахадаа, 50 гектарай горох сабшажа, баал болгон зурылгаба. Удаань тус колхоздо үшөө гурбан агрегат горох хадалгада табигдажа, үсөөхэн үдэр соо бүхы горохоёо хадажа дүүргэбэ.

Горох амяарлан хуряалга тус управлениин Суулгын совхоздо мүн лэ хаһа саг соогоо эхилбэ. Тэрэшэлэн Улаан-Үдын, мүн зарим бусад управленинүүдэй олохон ажахынууд ургаса ехээр үтэдэг энэ үнэтэ ургамалые хадажа, үдэр хоногой үнгэрхэ тума ажалаа улам үргэдхэжэ, эршэдэжэ байһан үетэй. Иигээд лэ ургаса хуряалгын хаһа, унтаха нойргүй, үдэр, һүниие мэдэнгүй габшагай бушуугаар ажаллаха тон харюусалгатай саг орожо ерэбэ гээшэ.

Нэн түрүүлэн колхоз, совхозууд горох хуряалганда онсо анхарал хандуулха ушартай болоод байна. Горохой ургаса ехээр үгэдэг, ямаршье газарта тарихада хамаагүй ургадаг, газарай хүрьһэ шанаржуулдаг байһан туладань республика доторнай энэ ургамалай тарилгые жэл бүри үргэдхэжэ байдаг болонхой. Тиигэжэ энэ үнгэрһэн хабартаа 44 мянга шахуу гектарта горох таригдаһан байна. Энэмнай урзанданайхида орходоо дүрбэ дахин, нёдондонойхитой сасуулбал, хоёр дахин шахуу ехэ болоно.

Хэрбээ урдань горох гол түлэб Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управленинүүдэй колхоз, совхозуудта таригдадаг һаа, мүнөө управлени бүхэндэ ехээр ургуулдаг болонхой. Тиигээдшье горох хаа хаанагүй һайнаар ургажа, тэрэниие хуряаха саг тулажа ерээд байна. Зүгөөр тус ургамалай хуряалга бусад ургамалнуудайхида орходоо онсо өөрсэ илгаатай. Тэрэниие тон түргөөр, бүри 5—6 үдэрэй туршада сабшажа унагааха, тиигээд дары түргэн суглуулан сохижо абаха хэрэгтэй.

Энэ талаар Кабанскын үйлэдбэриин управлениин совхозуудай, илангаяа Кабанскын совхозой механизаторнууд мэргэжэл шадабаритай болоһониинь мэдээжэ. Эндэ сабшалга, сохилго дээрээ орон дотор хэрэглэгдэдэг бүтээсэ ехэтэй элдэб онол арганууд, түрүү дүршэлнүүд нэбтэрүүлэгдэнэ. Тэрэнэй аша туһаар кабанскынхид жэл ерэхэ бүри улам мэргэжэжэ, горох хуряалгые богонихон болзорто, гээлтэ хоролтодо ехээр оруулангүйгөөр үнгэргэхые оролдоно.

Кабынскын совхозой механизаторнууд горох амяарлан хуряадаг. Тиихэдээ тарялан дээрэ горохой набтаршаг аад, шэнгэн ургасатай байбалнь, унаһан ногоое баал болгон монсогойлдог хойноо түхеэрэлгэтэй «КЗН-2,1» гэжэ косилка хэрэглэдэг. Мүнөө жэлдэ «ЖБА-3,5» косилкые «СК-3» комбайнай урда хабсаргажа, горох амяарлан хуряахань. Иимэ косилка сабшагдаһан ургасые баал болгон газар дээрэ унагаадаг. Үндэр, бүшэмэг ургасатай горохые «КНУ-6» гэжэ тракторта хабсаргагдаһан косилкаар ургэлжэдэнь унагаадаг юм.

Сабшагдаһан горохой хатаад байхада эндэхи таряашад энэ ургамалые сохихоор болгожо тааруулһан «СК-3» комбайнаар суглуулан хуряадаг шуу. Үргэлжэдэнь унагаагдаһан горох суглуулжа сохихын тулада «СК-3» комбайнай подборщигые хедерэйнь хэмжээтэйгээр үргэдхэһэн байха юм. Баалнуудые суглуулжа сохихын тулада мүнөө полотняно-планката подборщик мүн «СК-3» комбайндаа тааруулжа тодхоод байна. Тиимэ түхеэрэлгэ тон сэбэрээр, гээлтэ багатайгаар горох суглуулан абадаг шуу.

Горох хуряалга дээрэ хэрэглэгдэдэг эдэ бүхы олон арганууд, тэрэшэлэн техникэ хадаа Кабанскын совхозой 3-дахи отделениин поли дээрэ болоһон республиканска семинарта хабаадагшадта харуулагдаһан, тодорхой ойлгосотойгоор тайлбарилагдаһан байна. Үнгэргэгдэһэн тус семинарта үйлэдбэриин управлени бүриһөө хэдэ хэдэн түлөөлэгшэд — агрономууд болон инженернүүд уригдаһан байгаа. Эдэ нүхэд өөһэдынгөө управленинүүдэй ажахынуудта Кабанскын совхоздо хэрэглэгдэдэг онол арганүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлхын тула хүсэлэл оролдолгоёо гаргахаар зорижонхой.

Манай республикын алишье колхоз, совхоздо нютагжаһан, Байгалай үмэнэдэхи байгаалиин уларилай эрхэ байдалда тааралһан энэ үнэтэ ургамалые һайнаар ургуулжа шададаг болоһомнай яһала магтамаар гээшэ. Горох белогоор ехэ элбэг, хүнэй эдеэндэ ородог, малай тэжээл болодог угаа үнэтэй ургамал. Гадна тэрэнэй үндэһэн азот ехээр суглуулжа, газарай хүрьһые шанаржуулдаг байһаниинь мэдээжэ. Тэрэнэйл ашаар кабанскынхид таряалангаа наарладаг гуримһаа арсажа, жэл бүри тарилга хэдэг, ороохо таряанай үндэр баян ургаса хуряажа абадаг болоо ха юм.

Ушар тиимэһээ мүнөө жэлдэ ажахы бүхэндэ һайнаар ургаһан горохоёо богонихон болзорто, гээлтэ үрилтэдэ оруулангүй хуряажа абахын тула бүхы арга шадалаа, хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха үялгатайбди. Горох хуряаха дүршэл, мэргэжэл шадабаряар бага байһанһаа боложо, урда жэлнүүдтэ ургуулһан горох хуряалгын үедэ ехээр гээгдэдэг һэн. Мүнөө тиимэ ушар огто тохёолдохо зэргэгүй. Манда жэшээ абаха ажахышье бии, мэргэжэжэ байһан механизаторнуудшье жэл ерэхэ тума олошоржо байна. Элдэб түхэлэй, бүтээсэ ехэтэй техникэшье элбэгжээ.

Имагтал горохой тарилгада ашаглагдаха бүхы техникые тон зүбөөр түхеэржэ, унжагайран нойшоронгүй энэ ургамалай хуряалгада жэгдэрэн ороходо шухала. Горохой эдеэшэһые угаа нариинаар хинажа, нэгэшье үдэрөөр гээгдэнгүй сабшажа эхилхэ гээшэ эгээл шухала эрилтэ мүн. Энээн тушаа колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд анхаралаа онсо хандуулха үялгатай бшуу. Дары түргэн горохоёо хуряажа абаха хэрэгтэ ажалай эмхидхэл гол һуури эзэлхэ байна. Тиимэһээ үсөөхэн үдэртэ горох хуряалга дүүргэхые оролдожо, косилка, комбайнуудые хоёр халаанда ашаглаха гэһэн зорилго табигдана.

Һайнаар ургаһан горохоёо бүри ойро зуурхана, эрхим шанартайгаар хуряажа абаха гээшэ үргэн олон механизаторнуудай мүнөөдэрэй арюун хэрэг мүн.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 183 (10551) | 1964 оной августын 4, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАР

КПСС-эй областной комитет болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет 1964 оной түрүүшын хахад жэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгөөр түрүү ябаһан коллективүүд болон ажалай түрүүшүүлые республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэхэ тухай иимэ тогтоол абаба.

Хүдөө ажахын талаар: мал ажалһаа бүхы зүйлэй продукци абаха, гүрэндэ худалдаха талаар хахад жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн, тэрэшэлэн ороохо таряа тарилгаар, мүн ниитын малай тоо толгой олошоруулха түсэбөө бэелүүлһэн **Баргажанай, Дэрэнэй, Ториин, Нарһатын, Кабанскын, Хүдэрнин, «Дзержинский», Хэжэнгын** совхозууд, Зэдын үйлэдбэриин управлениин **«Красный Октябрь»**, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин **«Восход»**, Баунтын аймагай **«Рассвет»** колхозууд республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ.

Промышленностиин талаар: Зэдын вольфрамомолибденовэ комбинат, Ципиканай приискын управлени, Галуута Нуурай шахтоуправлени, «Татарский ключ» карьеро-управлени, Хориин, Итанцын леспромхозууд, **«Электромашина», «Теплоавтоматика» заводууд, Улаан Үдын нарии сэмбын фабрика, Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрика, Улаан-Үдын шэлэй завод, Улаан-Үдын пивзавод, Улаан-Үдын талханай бааза, Хэжэнгын совхоз-рабкооп, Коминтернын нэрэмжэтэ гуталай фабрика, Улаан-Үдын № 2 хилээмэнэй завод, Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделени, «Детский мир», № 3 магазин**, Улаан-Үдын столовонуудай трестын **№ 5, № 6 столовонууд** гол хүдэлмэриингөө дүнгөөр гүрэнэй түсэбые дүүргэжэ, мүн үлүүлэн дүүргэжэ республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ болоо.

Энээнтэй хамта ажалай түрүүшүүл, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин замай залууршад, бусад олон хүнүүд республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ. Тэдэнэй нэрэнь:

Хмелев М. Н.	—	№ 8 АТХ-гай автобусай жолоошон
Кириллов В. Г.	—	ЛВРЗ-гэй слесарьнүүдэй бригадир.
Соболев Д. П.	—	түмэршэ дархан.
Свинкин М. С.	—	СМП-834 сантехнигүүдэй бригадир.
Суздальницкая Ю. Л.	—	Улаан-Үдэ станциин больницын отделениин начальник.
Зверева Е. А.	—	42-дохи һургуулиин англиска хэлэ заадаг багша.
Сиротин П. П.	—	Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой машинист.
Трифонов Е. Е.	—	«Бурятжелезобетон» нэгэдэлэй бетонщик.
Жахов Л. Г.	—	№ 7 СМУ-гай шулуушан.
Алексеева В. И.	—	Улаан-Үдын нарии сэмбын фабрикын нэхэгшэ.
Серебренникова Г. Д.	—	Улаан-Үдын мяханай комбинадай ажалшан.
Москвитин А. М.	—	№ 4 АТК-гай жолоошон.
Омбоева О. М.	—	республиканска больницын отделениие даагша.
Тумурова Д. К.	—	Улаан-Үдын нарии сэмбын фабрикын ээрэгшэ.
Еранский Г. И.	—	Буркоопсоюзай автобазын жолоошон.
Иванченко В. В.	—	Улаан-Үдын шэлэй заводой ажалшан.
Обухов П. К.	—	№ 3 СМУ-гай шулуушан.
Шитиков В. П.	—	слесарь.
Урвачев В С.	—	Холтосон руднигай бригадир.
Ваганов А. Ф.	—	«Первомайский» руднигай экскаваторай машинист.
Раздобреев В. Н.	—	Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой токарь.
Колесников А. К.	—	Хориин леспромхозой жолоошон.
Шваров Ф. Е.	—	Онохойн модоной комбинадай бригадир.
Гончаров П. С.	—	Элхиин автозаводой токарь.
Кудряшов А. П.	—	Хандагатайн леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир.
Бухтин А Г.	—	«Киргизмежколхозстрой» гэдэг Горхоной модо бэлэдхэлэй конторын жолоошон.
Кондренкин А. И.	—	Сэлэнгын модоной баазын рамщик.
Беспрозванных Н. Н.	—	Тимлюгэй цемент-шифернэ заводой машинист.
Быкова К. Е.	—	Барилгын материал бэлдэдэг Татауровай комбинадай хиринисын цехэй дозировщик.
Крючков И. П.	—	№ 8 СМУ-гай шулуушан.
Балалаешников П. В.	—	Галуута Нуурай шахтоуправлениин экскаваторай машинист.
Сидякин В. М.	—	Галуута Нуурай шахтоуправлениин электрослесарь.
Хабибулин Г. Ш.	—	Галуута Нуурай шахтоуправлениин һуралсалай комбинадай машинист.
Арьяева Л. Н.	—	Галуута Нуурай оёдолой фабрикын швея моторист.
Мясников М. Е.	—	Улаан-Үдын управлениин «Искра» колхозой хонишон.
Некрасова З. Б.	—	Улаан-Үдын управлениин «Эрхирэгэй» совхозой шубуушан.
Занграева Е. Ф.	—	Улаан-Үдын управленин «Гигант» колхозой гахайшан.
Ширапсынгеева Д. П.	—	Улаан-Үдын управлении «Эрхирэгэй» совхозой һаалишан.
Попова В. П.	—	Зэдын управлениин Борьёогой совхозой һаалишан.
Тимофеева А. А.	—	Зэдын управлениин Борьёогой совхозой һаалишан.
Дашиева Е. Ц.	—	Зэдын управлениин Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.
Цыремпилова Г Ц. Г.	—	Зэдын управлениин Коммунизм колхозой ахалагша хонишон.
Егнинова М. Н.		Яруунын управлениин «Яруунын» совхозой һаалишан.
Базаров Ш. Б.	—	Яруунын управлениин «Комсомольский» совхозой малшан.
Митыпова Ц. Ц.	—	Яруунын управлениин Нарһатын совхозой хонишон.
Цыбенов Ж. Ч.	—	Яруунын управлениин Нисэнгын совхозой адуушан.
Сакияева Д. Б.	—	Хориин управлениин Анаагай совхозой һаалишан.
Базарова Ц. Б.	—	Хориин управлениин Үдын совхозой һаалишан.
Будаева Д. Б.	—	Хориин управлениин Чисаанын совхозой хонишон.
Гарифулина Г.	—	Хориин управлениин Хэжэнгын совхозой хонишон.
Цырендылыкова П. С.	—	Хориин управлениин Хэжэнгын совхозой һаалишан.
Сымбелов С. С.	—	Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой һаалишан.
Аленева Д. Б.	—	Түнхэнэй управлениин «Сибиряк» колхозой һаалишан.
Шойбоноева Г. С.	—	Түнхэнэй управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
Клемешова Л. П.	—	Хойто Байгалай аймагай «Победа» колхозой һаалишан.
Черных К. Ф.	—	Доодо-Ангарай загаһанай комбинадай загаһашадай звеное даагша.
Добшонова С. Л.	—	Түнхэнэй управлениин «Улаан-Аха» колхозой һаалишан.
Мунконов Х. Р.	—	Түнхэнэй управлениин «Улаан-Аха» колхозой адуушан.
Инкина А. П.	—	Кабанскын управлениин «Заветы Ильича» колхозой һаалишан.
Голубева А. А.	—	Кабанскын управлениин «Прибайкалец колхозой һаалишан.
Филонова С. В	—	Кабанскын управлениин «Кабанский» совхозой шубуушан.
Оскорбина Л. В.	—	Кабанскын управлениин «Шергинский» совхозой гахайшан.
Уладаева М. А.	—	Кабачскын управлениин Оймурай совхозой һаалишан.
Шодоева Ц. Г.	—	Мухар-Шэбэрэй управлениин «Дружба» колхозой һаалишан.
Панькова Е. Г.	—	Мухар-Шэбэрэй управлениин Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой һаалишан.
Гомбоев Ч. Ц.	—	Мухар-Шэбэрэй управлениин «Знамя Ленина» колхозой хонишон.
Антонова А. Ф.	—	Мухар-Шэбэрэй управлениин «Забайкалец» колхозой гахайшан.
Соднопова Е. Д.	—	Баргажанай управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.
Зверкова М. Г.	—	Баргажанай управлениин Баргажанай совхозой шубуушан.
Гармаев Р. Т.	—	Баргажанай управлениин XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
Лисенков А. К.	—	Баргажанай управлениин Хурамхаанай совхозой техник-үрэжүүлэгшэ.
Гуржапова Г. С.	—	Баунтын аймагай «Рассвет» колхозой һаалишан.
Эрдынеев Т. Ж.	—	Баунтын аймагай «Заветы Ильича» колхозой мал адуулагша.
Садаева З. А.	—	Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.
Дыжитов Ц. Б.	—	Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой шуоуунай фермые даагша.
Гармаев Х. Ж.	—	Захааминай аймагай «Победа» колхозой тугалшан.
Данзанова Д. Д.	—	Хяагтын управлениин Сэлэнгын совхозой һаалишан.
Будажапова Д. Д.	—	Хяагтын управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан
Максимов С. П.	—	Хяагтын управлениин Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
Аюшеев Д. Н.	—	Хяагтын управлениин Сэлэнгын совхозой хонишон.
Назаров К. Г.	—	Улаан-Үдын пивзаводой слесарь.
Ковалева Э. К.	—	Улаан-Үдын № 2 хилээмэнэй заводой пекарь.
Цымбалов Б. Д.	—	«Электромашина» заводой слесарь.
Добрынина А. С.	—	Улаан-Үдын горпищеторгын № 3 магазинай таһагые даагша.
Казакова В. Б.	—	Советскэ райпотребсоюзай номой магазинай наймаалагша.
Коломин Г. П.	—	Сэлэнгын райпотребсоюзай автолавкын шофер-наймаалагша.
Дашиева Д. Б.	—	Буряадай Хүдөө ажахын институдай һуралсалай ажахын һаалишан.

Энэ оной августын 4-дэ дээрэ дурсагдаһан хүнүүд КПСС-эй обком болон республикын Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө Улаан-Үдэ городто уригдаха юм. Эндэ баяр ёһолол боложо, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн хүнүүдтэ үнэмшэлгэ барюулагдаха.

Колхоз, совхозуудай поли, сабшалан дээрэһээ

ШАНАРТАЙГААР

Мүнөө жэлдэ ниитынгээ адууһа малда жэл хахад соо хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ гэһэн яруунынхидай үүсхэл управлени соогоо түрүүлэн дэмжэһэн Хүрбын совхозой ажалшад үбһэ хуряалгадаа эршэ түгэсөөр хүдэлжэ байна. Тус ажахы 53 мянган центнер үбһэ хуряажа абаха үялгатай. Тэрэнээ бэелүүлхын түлөө 16 звено эмхидһээ һэн. Үбһэ хуряалган дээрэ мүнөө үедэ 350 гаран хүн хүдэлжэ байна.

Эдэ звенонуудай дундаһаа 1-дэхи отделениин нүхэр А. С. Ивановой даадаг звено совхоз соогоо түрүүлнэ. Тус звено 15 хүнһөө бүридэнхэй. Эндэхи үбһэшэд 1300 гаран центнер үбһэ һүрилэнхэй байна. Энэ отделениин нүхэр Ф. Н. Солдатовай звено баһал һайнаар хүдэлжэ, ехэ үбһэ шанар һайнтайгаар хуряажа байһан үетэй.

К. ЖАЛСАРАЕВ.

Хориин үйлэдбэриин управлени.

КОМБАЙНУУД ЗЭЛЭ ТАТАА

СЕЛЕНДУМА ТОСХОН. **(Телефоноор абтаба).** Августын 2-ой үдэр совхозой тарялан дээрэ юрэ буса хүлгөөтэй байба. Бүхэли жэл соо мастерской соо байһан «талын корабльнууд» энэ үдэр байраһаа хүдэлжэ, тарялан дээрээ гараад, шэниисын шэнэ ургаса хуряажа эхилээ.

Энэ жэлдэ таряа хуряалга урда үрдынхиһаа һураггүй эртэ захалба гээшэ. Юуб гэхэдэ, июлиин тэнгһээ хойшо халуун дулаан байжа, ороохото ургамалнууд тон түргэн шаралан эдеэшэжэ эхилээ. Түрүүшын үдэр 15 комбайн амяарлан хадажа ороо.

Совхозой трактораи отрядуудай бригадирнар Лубсан-Цырен Базаров, Борис Ефимов гэгшэд тарялан дээрэ гарахынгаа урда тээ комбайнуудайнгаа заһабарилгые үшөө дахин наринаар шалгажа, һайса хүдэлгэжэ туршаһан байна. Комбайнуудшье зэмэгүй һайнаар заһагдаанхай.

Н. Мельников,

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Сэлэнгын совхозой директор.

Урзанда жэл Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Шергинскэ совхоз 610 гектар газарта хоёр жэлэй туршада ургадаг, ургаса ехээр үгэдэг донник гэжэ ургамал урдань өөдтэй ёһоор юумэ ургажа үгэдэггүй газарта тариһан юм. Тэрэнь мүнөө жэлдэ угаа һайнаар ургаба. Зарим участогуудтань хоёр метр хахад утатай болоһон. Гектар бүриһөө 200 центнер ногоон эшэ, набша абтана. Мүнөө сабшагдаад байһан донник хадаа хэнзэлнэ, намарай эхеэр метр үндэр болохо. Тиихэдэнь тэрэ ногоонь хоёрдохоёо сабшагдажа, һайхан үбһэн болон хуряагдаха юм. Тус совхоздо мүнөө үедэ 9000 тонно силос дарагдаад байна.

Доннигой силослэгдэхэ ногоо сабшажа, хэршэхын тулада хорёод комбайнууд үглөөнэй наранһаа үдэшын боро хараан болотор хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда ажахын эрхим механизаторнууд Степан Буянов, аха дүү Семен, Александр Лагеревтнай агрегадууд халаанайнгаа нормо холо үлүүлэн дүүргэжэ, бусадһаа онсо бэрхээрээ шалгарна. Мүн ногоо силосэй нүхэн хүрэтэр шэрэдэг жолоошод Иван Шадрин, Иннокентий Суворов, Петр Пнев гэгшэд үдэртөө хори гаран эрьесэ хэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: С. Буяновай, аха дүү Лагеревтнай агрегадууд доннигой силослэгдэхэ ногоо сабшажа ябана. (Доодо зураг). Совхозой парткомой секретарь нүхэр Е. П.Ненашев доннигой хажууда.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Республикын колхоз, совхозуудта үбһэ хуряалгын, силос даралгын ябаса тухай

(1964 оной августын 1-нэй мэдээн)

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управлени, аймагууд	Бүхэдөө сабшагдаһаниинь	Үбһэнэй һурилжэ абтаһаниинь	Силосэй дарагдаһаниинь
Кабанскын	60	32	18,8
Мухар-Шэбэрэй	45	35,8	1,0
Хяагтын	44	32,7	2,1
Улаан-Үдын	43	22,3	0,5
Яруунын	34	10.1	11,8
Түнхэнэй	34	16,5	4,0
тэрэ тоодо:			
Түнхэнэй	38	17,9	4,0
Ахын	14	6,8	—
Хориин	32	12,8	6,4
Зэдын	30	15,1	1,1
тэрэ тоодо:			
Зэдын	29	12,3	1,2
Захааминай	32	18,8	0,9
Баргажанай	24	14,3	0,6
Баунтын	8	6,1	—

ПАРТИ, ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД ПРОМЫШЛЕННА БАРИЛГЫН ПРОЕКТНҮҮДЭЙ ВЫСТАВКЭТЭЙ ТАНИЛСАБА

Нүхэд Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, Н. С. Хрущев, Л. Н. Ефремов промышленна предприятинүүдэй проектнүүд болон македүүдэй выставкэтэй июлиин 31-дэ Кремль соо танилсаба. Эдэ проектнүүдые СССР-эй Госстройн проектнэ ба эрдэм-шэнжэлэлгын эмхинүүд Гүрэнэй комитедүүдэй технологическа институдуудтай хамтадаа зохёоһон байна.

Н. С. Хрущев болон бусад нүхэд проект һайжаруулха хэдэ хэдэн ажаглалтануудые хэһэн, ямар үйлэдбэриин хэндэ мэдэлтэй байһанһаа дулдыдангүй, промышленна барилгада эдэ проектнүүдые бүри үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, капитальна барилгадахи түсэблэлгые һайжаруулха шухала гэжэ заагаа.

Тус проектнүүдые харалгада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Д. С. Устинов, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госстройн Түрүүлэгшэ И. К. Новиков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. В. Смирнов, КПСС-эй ЦК-гай барилгын таһагые даагша А. Е. Бирюков, Госстройн Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Г. А. Караваев гэгшэд хабаадалсаа.

(ТАСС).

Түмэр замшадай үдэрэй хүндэлэлдэ

МОСКВА, августын 1. (ТАСС-ай корр.). Түмэр замшадай бүхэсоюзна һайндартэ зорюулагдажа зарлагдаһан Зам харилсаанай министерствын, Түмэр замай транспортын хүдэлмэришэдэй профсоюзай Центральна Комитедэй баярай суглаан мүнөөдэр Кремльдэхи Съездүүдэй ордон соо болобо. Энэ суглаанда ниислэл хотын партийна, совет болон олониитын түлөөлэгшэд хабаадаа.

Зам харилсаанай министр Б. П. Бещев элидхэл хэбэ.

ДАЙН ХЭРЭГГҮЙ!

Москвагай олониитын түлөөлэгшэдэй суглаан

МОСКВА, августын 1. (ТАСС). Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай эхилһэнһээ хойшо 50 жэл, дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа хойшо 25 жэл болоһонтойнь дашарамдуулан, Москва хотын олониитын түлөөлэгшэдэй ехэ суглаан мүнөөдэр М. Горькиин нэрэмжэтэ культура болон амаралтын центральна парк соо болобо.

Амгалан байдал хамгаалха Советскэ комитедэй Президиумэй гэшүүн поэт А. А. Сурковой нээһэн энэ суглаан дээрэ: дэлхэйн түрүүшын дайнда хабаадагшад — армиин генерал И. В. Тюленев, Социалис Ажалай Герой, РСФСР-эй эрдэм наукын габьяата ажал ябуулагша Н. Н. Еланский, тэрэшэлэн «Серп и Молот» заводой залуу хүдэлмэришэн Вячеслав Цедилкин, Краснохолмско комбинадай бүд нэхэгшэ Социалис Ажалай Герой Т. М. Нашлова гэгшэд үгэ хэлээ.

Дэлхэйн шэнэ дайе саран зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ оролдолго хүсэлгэеэ нэгэдхэхые урялжа, эб найрамдалай тала баригша хилын саанахи тэмсэлшэдтэ, дэлхэйн хоёр дайнда хабаадаһан алдарта хүнүүдтэ зорюулһан хандалга баталан абаа.

КПСС-эй обкомой соёл сурталай комиссида

КОММУНИС ХҮДЭЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАД УЛАМ ОЛОШОРОГ ЛЭ

Коммунис ажалай түлөө гайхамшагта хүдэлөөн манай республика дотор үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ. Улаан-Үдын, мүн бусад городуудай түрүү предприятинууд болон бригадануудай жэшээгээр, республикымнай колхоз, совхозуудта замай залууршад—коммунис ажалай ударнигууд улам олошорно, энэ хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэлдэ бүхэли коллективүүд, ажахынууд оролсоно.

Энэ гайхамшагта хүдэлөөе хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ хүдөөгэй партиин организацинууд тон ехэ үүргэтэй. Теэд энэ шэнэ мүрысөөнэй ехэ удха шанарые хүдөө ажахын ажалшан бүхэндэ ойлгуулхын тула, олониитын эршэ хүсые зүб шэглэлээр элсүүлхын тула бүхы арга боломжоёо тэдэнэр хэрэглэнэ гээшэ гү?

КПСС-эй Буряадай обкомой соёл сурталай комиссиин түрүүшын заседани энэ асуудалда зорюулагдаһан байгаа. Энэ заседани партиин обкомой секретарь нүхэр **Д-Н. Т. Раднаевай** хүтэлбэри доро болоо. Комиссиин гэшүүд—республикын соёл сурталай эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд хүдөө нютагуудта коммунис ажалай түлөө хүдэлөөе хүтэлбэрилхэ онол арганууд тухай хэдэ хэдэн элидхэлнүүдые шагнаһан байна. Өөһэдынгөө хүдэлмэри тухай Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин парткомой секретариин орлогшо **Л. Л. Анциферов**, Хүдэриин совхозой парткомой секретарь **Ц. Д. Цырендоржиев**, «Байгал» колхозой парткомой секретариин орлогшо **Цыренов** гэгшэд хөөрэбэ.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөе дэлгэрүүлхэ талаар бага бэшэ юумэнэй хэгдэһэн тухай һонирхолтой тоо баримтануудые элидхэлшэд дурдаһан байна. Гэбэшье, партиин организацинууд заримдаа энэ хүдэлөөндэ ёһо тэдыгээр хандадаг, тэрэнэй ушар удхые ойлгуулжа үгэдэггүй, ехэ удха шанарыень доошолуулан, хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэнгүй, имагтал ёһо тэдын хэмжээ ябуулгаар бүхы хүдэлмэреэ хизаарладаг байгаа гэжэ элидхэлнүүдһээ эли тодо болобо.

Нүхэр Анциферовай элидхэл һанаа амархан, һайрхуу янзатай болошоо. Тэрэ хадаа олон янзын тоонуудые, элдэб суглаа, һайндэрнүүдтэй гоё һайхан нэрэ зүүлгэһэн тухайгаа хөөрэхэһөө ондоо мүртэй юумэ хэлээгүй. Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениидэ коммунис ажалай түлөө хүдэлөөн дэлгэрнэгүй гэжэ хэлэхын аргагүй. Эндэ 12 коллективтэ коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зүүгдэнхэй, 400 гаран ударнигууд бии, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй хүндэлэлдэ суглаа хуралнууд, һайндэрнүүд болодог байна. Теэд эдэ бүгэдэ гадаада талань гээшэ aаб даа. Харин хүнүүдэй дунда гүнзэгы удхатай, оролдосо ехэтэй хүдэлмэри ябуулагдадаггүй байна. Тиимэһээ хүдөө ажахын ажалда хүдэлжэ байһан 8,5 мянган хүнүүдэй оройдоол 2000 шахуунь коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ хабаадана. Энэ хүдэлөөндэ коммунистнуудай 14 процентнь, комсомолнуудай 8 процентнь хабаадана. Энээн дээрэһээ хараад үзэхэдэ, эдэнэй түрүү үүргээ ямараар дүүргэжэ байһаниинь эли болоно ха юм.

Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхоздо бэлэдхэлэй ямаршье хүдэлмэри ябуулагдаагүй аад, иимэ хүндэтэ мүрысөөндэ тус колхоз ороһон байха юм. Мүнөө энэ ажахы бусад колхозуудһаа юугээрээшье илгаһнагүй.

Управлениин хүдөө тосхонуудта коммунис общественн хүнэй ухаан бодолдо, абари занда харша шэжэн мүргэлэй үлэгдэлнүүд бии. Эдэ бүхы шүүмжэлхы үгэнүүдые соёл сурталай комиссиин гэшүүд Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин парткомдо зорюулһан байна.

Мүн Хүдэриин совхозой парткомой хүдэлмэри шанга шүүмжэлэлдэ ороо. Энэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд социалис мүрысөөнэй дээдэ, шэнэ шатын удха шанарые ооһэдоошье хүсэд ойлгоодүй байһаар. Эндэ коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэлдэ ороһон коллективүүдэй абаһан социалис уялга эгээн жиирэй, «дали жэгүүргүй», заримдаа юрын социалис уялгануудһаа бага байха юм. Жэшээнь, коммунис ажалай түлөө тэмсэлдэ ороһон Хамнигадайн Дугнайн һү һаалиин фермын коллективүүдэй уялганууд энеэдэһэ хүрэхөөр жэжэхэн, тулюур байшоо. Эдэ уялганууд хоорондоо аб адлихан, жэшээлхэдэ, тэндэнь иимэ мүрнүүд бии: «һү һааха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, июниин 20 дүүргэхэ», «Малай байрые, мүн оршон шадарнь сэбэр байлгаха» гэхэ мэтэ. Теэд энэ хүдэлмэриие малшан бүхэн уялгата ёһоор үдэр бүри дүүргэжэ байха зэргэтэй ха юм. Эндэ малшад зэмэтэй бэшэ, харин тэдэнэр энэ хүндэтэ мүрысөөнэ хайшан гэжэ эхилхэб, ямар эрилтэнүүд табигданаб гэжэ үшөө ойлгоодүй байһаар.

Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Байгал» колхозойхид хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда хүдэлжэ байдаг. Малайнь 40 гаран байранууд хээрэ хүдөөгөөр таранхай, олонхинь — хада уулаар байрладаг. Тиигэбэшье һаань, эндэ мүрысөөн муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Колхоз коммунис ажалай коллективэй түлөө тэмсэжэ, долоон жэлэйнгээ тодорхой зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ байна.

Гэхэтэй хамта эндэшье дутуу дундануд бии. Ажалай түрүү онол арганууд, үйлэдбэриие оньһожоруулга муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ, хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө мүрысөөндэ ороһон хүнүүдэй өөһэдынь уялга тодорхой бэшэ.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ партиин обкомой секретарь нүхэр Раднаев, БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Хахалов, «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакциин редактор нүхэр Очиров, партиин обкомой соёл сурталай тангые даагшын орлогшо нүхэр Гаськов, радио-дамжуулгын, телевидениин комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Митыпов, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр Иванов болон бусад хабаадаа.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөе эмхидхэхэ талаар ехэ дутагдалнуудые комиссиэлирүүлээ. Энэ шухала хэрэгтэ ёһо тэдысэ хандаха, хүнүүдэй дунда оролдосо ехэтэйгээр хүдэлхын оронд тоо баримтануудай хойноһоо дугшаха ябадал бии. Энэ талаар партиин организацинуудта комсомолой, профсоюзай болон бусад эмхинүүд багаар туһална.

Зарим ушарта энэ хүндэтэ нэрэ олгоходоо ёһо тэдыгээр хандаха, тиигээд нэрэ зүүлгэһэн хойноо тэдэ хүнүүдтэйгээ ямаршье хүдэлмэри ябуулхагүй ушар гарана. Коммунис ажалай нэрэ зүүхын түлөө тэмсэжэ байһан коллективүүдтэ эрдэм ухаанай түрүү түйлалтанууд, ажалай шэнэ онол арганууд муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Гэхэтэй хамта коммунис ажалай нэрэ зүүлгэхын үндэһэ баримтань гансал үйлэдбэриин түсэбэй дүүргэлтэ болодог, харин коммунизм байгуулагшын ёһо гурим, абари зан тухай юуншье хэлэгдэдэггүй байна.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ республикын хэблэл, радио, телевидени, уран зохёолшод, уран зураашад, композиторнууд анхаралаа багаар хандуулна гэжэ комиссиэ тэмдэглээ. Хүдөөдэ коммунис ажалай түлөө мүрысөө хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха талаар зүбшэл зохёогоод, тэрэниие партиин обкомой бюрогой заседани дээрэ хаража үзэхыень комиссиэ дурадхаба.

Комиссиэ хүдэлмэриингөө саашанхи түсэб тухай зүбшэн хэлсээ. Партиин обкомой соёл сурталай комиссиин ээлжээтэ заседани театрнуудай репертуар, Уран зохёолшодой, Композиторнуудай союзуудай хүдэлмэри тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ юм.

КЕМЕРОВЭЙ ОБЛАСТЬ. Баруун Сибириин металлургическа заводой коллектив ехэ һайндэр угтахань—һаяын үдэрнүүдтэ доменно пеэшэн ашаглалгада тушаагдахань.

Пеэшэн тодхохо хүдэлмэридэ «Сибметаллургмонтаж» гэжэ трестын Владимир Розовой хүтэлбэрилдэг монтажнигуудай бригада шалгарна. Монтажнигууд гол ажалаа бултанһаа түрүүлэн дүүргээд, бэшэ нүхэдтөө туһалжа байна. Нүхэр В. Розовой бригада коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: монтажник Александр Акимов, бригадир Владимир Розов, слесарь монтажнигууд Александр Иванов, Анатолий Васильев, Николай Дозорнов, Юрий Казанцев, Григорий Максимов, Борис Степанов.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

АРАДАЙ АЖАХЫН ТҮСЭБ БОЛОН ГҮРНЭЙ БЮДЖЕТ САГ БОЛЗОР СООНЬ ДҮҮРГЭХЭ

1964 оной түрүүшын хахад жэлэй арадай ажахын түсэб болон республикын бюджедэй дүүргэлтын дүнгүүдые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан хаража үзэбэ. Аймгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, районой финансова таһагуудые даагшанар, промышленна предприятинууд болон республикын зарим барилгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ зүблөөндэ байлсаба.

Түрүүшын хахад жэлэй туршада нютагай промышленностиин предприятинууд юрэнхы дээрээ валовой продукци гаргаха түсэбөө 103,8 процент, тэрэ тоодо Эдеэ хоолой, эд бараанай промышленностиин министерство — 102,3 процент, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха управлени 106,5 процент дүүргэбэшье, зарим предприятинууд гүрэнэй түсэб бэелүүлээгүй. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха управлениин Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй райпромкомбинадууд 38 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ дутуу үгөө.

Валовой продукци гаргаха түсэбөө юрэнхы дээрэнь дүүргэбэшье, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха предприятинууд хүн зоной эрилтые үшөөл дутамагаар хангаһан, илангаяа хүдөө газарта ажаһуугшадые жэншэдгүй, шанар һайнтайгаар хангахын хойноһоо тэмсээгүй.

Капитальна барилгын түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин жэл хахадай түсэб 108 процент дүүргэгдээшье һаа, өөрынгөө хүсөөр барилга эрхилдэг Буряадай барилгын управлени, «Бурятцелинстрой трест», министерствэнүүд болон ведомственүүд барилгаяа ехээр унжагайруулаа, хаһа саг соонь ашаглалгада үгөөгүй, илангаяа байрын болон хүүгэдэй эмхи зургаануудай байра барилгые удааруулаа. Жэлэй түрүүшын хахадай түсэбэй ёһоор 7434 квадратна метр байра ашаглалгада үгтэхэ аад, тэрэнэй оройдоол 3818 квадратна метр үгтөө. Энэ миин лэ 51,5 процент болоно.

Республикын Худалдаа наймаанай министерство, Зүүн Сибириин совнархозой Буряадай УРС, Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэришэдые хангадаг таһаг эд бараанайнгаа эрьесын хахад жэлэй түсэб баһал дүүргээгүй.

Жэлэй түрүүшын хахадта республикын гүрэнэй бюджет хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдээ. Олзо доходой талаар жэл соо хараалагдаһан бюджет миин лэ 48,5 процентээр гүйсүүлэгдээ. Тиихэдэ нютагай Соведүүд бюджедэйнгээ оройдоол 42,8 процентые дүүргэһэн байна. Мүн жэлэйнгээ бюджедэй олзо доходой хубиие арайхан 10—20 процентшье гүйсүүлһэн сельскэ Соведүүдшье республика дотор бии.

Тэрэшэлэн бюджедээр хараалагдаһан мүнгэ зөөриие хангалтагүйгөөр гаргашалан хэрэглэдэг, жэшээнь, хүүгэдэй эмхи зургаануудые саг болзорһоонь хожомдуулан, дутамагаар баридаг тушаа республикын Министрнүүдэй Совет онсо анхарал хандуулба.

Гадна, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангаха, худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай, һургуулинуудай, культурын болон элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэридэ аймагай, районно болон городской Соведүүдэй гүйсэдкомууд үшөөл дааамайгаар хабаадалсанагүй, ехэ ехэ дутагдалнуудые обёоронгүй үнгэргэнэ, дурсагдаһан эмхи зургаануудай ажал ябуулгые һайжаруулха тушаа хэмжээ багаар абана гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ.

Арадай ажахын түсэбые болон гүрэнэй бюджедые дүүргэлгэдэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхахыень, гүрэнэй түсэб болон бюджедые гурбадахи квартал соо, мүн бүхы 1964 он дотор дүүргэхын түлөө шухала хэмжээнүүдые абахыень, ажахын болон культурна барилгын бүхы участогууд дээрэ гүрэнэй журам болон харюусалга дээшэлүүлхыень, эмхидхэлэй хүдэлмэри шангадхахыень зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар абтаһан тогтоолнууд соогоо Министрнүүдэй Совет бүхы министерство, управлени, республиканска ведомствэнүүд болон аймгоргүйсэдкомуудһаа эрилтэ табиба.

Эсэгын хүбүүдэй замаар

Арбан долоон наһан, хүн бүхэнэй хүлгөөтэ эдир наһан... Иимэл наһандаа эрэ хүн «эсэгын нүхэр» болобо гэлсүүлдэг. Тиигэбэшье эды наһандаа мүнөө үеын залуушуулай ехэнхинь һуража, заримаиинь ямаршьеб шалтагаанаар үшөө арбан зургаатайһаа ажаллажа эхилдэг.

Гүлмэр нариихан бэетэй, үшөө ухибүүн шарайтай буряад хүбүүхэниие танихагүй, түрүүшээр хараһан хүн эрэ «коммунис ажалай ударник» гэжэ яашье үнэншэхэгүй.

Улаан-Үдын «Теплоавтоматика» заводой ууралаар дулаасуулагдаха түхеэрэлгэ шалгаха нарин зүйлнүүдые бүтээдэг участогай бригадын слесарь, электро-гагнуурша Анатолий Трусков ажалай алдар солотой түрүүшүүлэй нэгэн юм.

Гансал үнэн сэхээр оролдожо ажаллаа хадаа түрүү зоной зэргэдэ орохоб гэжэ Анатолий Трусков эгээ түрүүн үнэхөөрөө ойлгоо. Иимэ һайхан хүсэл эрмэлзэлгээр Анатолий Трусков табан жэлэй туршада слесарь ажаллана. Табан жэл олоншье жэл бэшэ һаа, дүршэл шадабари багатай хүбүүндэ тиимэшье хүнгэн бэшэ байгаа, элдэб бэрхэшээлнүүд ушардаг байгаа. Эгээн түрүүн нэгэ заводто слесарь мэргэжэлтэй болоһоншье һаа, шэнэ үйлэдбэритэй «Теплоавтоматика» заводто эльгээгдэхэдээ слесарь мэргэжэлээ үшөөл шэнэлхэ баатай болоһон байна. Урал уһан гээшэмнай халташье биишыхан забһар нүхэн байгаа һаань нэбтэрэн гарашадаг ха юм, тиимэһээ ууралай ябадаг хоолойнуудые, халуун, хүйтэнэйнь илгаае, булэдэг машиныень тон нягтаар мэдэхэһээ байтагай, тэрэниие шалгаха прибор бүтээхэ гээшэ бүришье нарин, харюусалгатай ажал байгаа. Хурса нюдөөр тэсэбэритэйгээр, миллиметрһээ байтагай нюдэндэ харагдахагүй забһар нүхэнүүдые һайн шанартайгаар гагнажа, зүбөөр хабсаран бүтээхэ гэбэл, ехэхэн оролдолго, дура хүсэл хэрэгтэй ха юм.

Теэд залуухан хүнэй һайн мэргэжэлтэй болохонь гансахан өөрынь эрмэлзэл оролдолгоһоо дулдыдадаг бэшэ бшуу. Аха нүхэдэйнгөө баян дүй дүршэлые хурса нюдөөр ажаглажа, тэдэнэй дурадхал заабариие хадуужа, одоол оролдон ажаллахадаа түрүү мэргэжэлтэй хүн болодог ха юм.

Тиигэһээр лэ хүнэй бүтээһэн приборнуудай элдэб алдуунуудые наринаар шалгажа мэдэдэг болоходоо одоол слесарь, электро-гагнуурша болохо байгаа. «Анатолимни шэнэ заводто ерээд байхадаа эдеэлхэ, унтахашье дурагүй, һанаанда хаташоод ябадаг болоо һэн»—гэжэ эжынь мүнөө хөөрэнэ. Нээрээшье, Анатолий «Теплоавтоматика» заводто ерээд байхадаа, заримдаа хоёр халаанда ажалладаг. Дахяад слесарь-гагнууршадые дахажа, һахижа, тэдэнэй дүй дүршэлтэй танилсадаг, һүүлдэнь заалгажа байгаад, өөрөөшье ажалладаг байгаа. Эгээ түрүүшээр бэлэн болоһон детальнуудай гагналгань гү, али хэбэйнь шанар муу, буруу байжа, хэдэн олоороо гологдошодог байгаа. Приборнуудай эгээ гол болохо автоматическаар хүдэлхэ механизмуудые тааруулжа ядажа, ехээр зобоо һэн. Дүршэлгүй залуухан хүбүүндэ үшөө бэшэшье ойлгогдохогүй элдэб орёо детальнууд олон һааб даа.

Нүхэдэйнгөө һургаал заабариие үргэлжэ хүндэлдэг, гүнзэгыгөөр хадуужа абадаг оролдолгонь Анатолидо саашадаа ажаллахадань ехэ туһатай байгаа. Иигэжэ ажалайнгаа зам эхилһэн залуу хүнэй саашадаа заабол эрхим түрүү мэргэжэлтэн болохонь дамжаггүй.

Анатолий Трусков мүнөө энээхэн хорёод наһа хүрэтэрөө хэдэн залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаа. Тэдэнэй дүрбэниинь мүнөө өөртэнь адли слесарьнууд, ударнигууд болонхой. Мүнөө слесарь, электро-гагнуурша мэргэжэлтэй, коммунис ажалай ударник Анатолий Трусков халаан бүхэнэйнгөө даалгабари үргэлжэ 120—150 процент хүрэтэр дүүргэдэг байна.

Н. ЦЫНГУЕВ.

Республикын барилгын организацинууд Улаан-Үдын шэлэй заводые техникын талаар шэнэдхэн заһабарилха хүдэлмэридэ эгээл һайн хүсэеэ эльгээһэй юм. Эндэ № 5 барилгын-монтажна управлениһээ социалис мүрысөөндэ шалгарһан Виктор Каденевой арматурщигуудай бригада ажаллана. Энэ бригадынхид гурба мянган арматура тодхоһон байна. Нүхэр Каденевой бригада даабаряа һара бүхэндэ үлүүлэн, эрхим шанартайгаар дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ бригадын гэшүүд Николай Серебренников, Василий Трубицын, Клавдия Шпак гэгшэд арматура тодхожо байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

100 үдэртэ—100 килограмм

ХОЁР ОНДООГООР ХАНДАХАДА

— Хүхэ ногоон элбэг, мал дураараа тарганал бэзэ гээд, үхэрнүүдээ зүндэнь тала руу туужархёод байхада юун бирагдаха бэлэй даа, — гэжэ Хурамхаанай совхозой мал адуулагша Гуржаб Дамбаев хөөрэдэг.

Үнэхөөр энэ малшанай бригадынхидай даадаг 400 толгой бүрүү, хашарагууд холын һайн бэлшээритэй газарта байжа, нүхэр Дамбаевай бригадынхид суудхэдэ үхэрнүүдэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые 600—700 граммаар нэмээнэ.

Теэд эдэнэртэй нэгэл адли эрхэ байдалда ажалладаг И. Носсельский гэгшын бригада 256 үхэр адуулха зуураа, үнгэрһэн һарада тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые суудхэдэ оройдоо 490 граммаар дээшэлүүлбэ.

Үзүүр ногоондо малаа бэлшээжэ байгаад, иимэ ахир дүнгүүдтэй байха гээшэ эшхэбтэр гээшэ aаб даа.

М. ЯКОВЛЕВ,
«Баргажанай үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ АБДАР СОО

Газар дэлхэйн байгаалиин баялиг, тэрэниие шэнжэлхэ, ашаглаха тухай академик Иннокентий ГЕРАСИМОВ хөөрэнэ

Мүнөө Лондондо Уласхоорондын географическа XX конгресс боложо байна. Олон асуудалнуудай тоодо газарай баялиг шэнжэлхэ арга конгресс зүбшэн хэлсэхэ юм. Конгресстэ хабаадалсагша советскэ делегациин хүтэлбэрилэгшэ СССР-эй Наукануудай Академиин географини институдай директор академик Иннокентий Герасимовта газарай баялиг шэнжэлхэ, ашаглаха арга боломжонууд тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйжа, АПН агентствын корреспондент Рудольф Сворень гэгшэ хандаһан байна.

Манай газар дайдын, байгаалиин баялигаар улад зон бүрил ехээр һонирходог боложо байна. Тэрэнэй шалтагаануудай нэгэниинь юун байхаб гэхэдэ—бүмбэрсэг дэлхэйн улад зоной тоогой түргэнөөр олошоржо байһан ушар мүн. XX зуун жэлэй эсэс багаар дэлхэйн хүн зоной тоо хоёр дахин олошоржо, 6 миллиард хүрэхэ бэзэ гээд тухайлагдана. Ерэхэ зуун жэлэй тэн багта дүрбэ дахин олошоржо, 13 миллиард хүрэжэ магад.

Газар дайдын хүн зоной улам улам олошоржо байха тула эдихэ, үмдэхэ, эдлэхэ зөөри ходо дуталдажа байха юм гэһэн наукада харша «номнол» капиталис оронуудта мүнөөшье хүрэтэр дэлгэрэнхэй. Түүхын бүхы ябаса, эрдэм болон техникын гайхамшагта дэбжэлтэ тиимэ хөөрэлдөөнэй дэмы байһыень баталан харуулна.

Жэшээнь, энергоресурснуудые абажа үзэе. һүүлэй 20 жэлэй турша соо шэнжэлэн олдоһон энергоресурснууд бага болоогүй, харин 20 дахин ехэ болоһон байха юм. Хүн түрэлтэн атомай хүсые хазаарлаа, далайн уһанай нэмэдэг сагые, газар доорохи халуун охиие ашаглажа боломоор, наранай элшые сэхэ зайн гал болгомоор болоод байна гээшэ.

Теэд даб дээрэ шулуу нүүрһэ, нефть, газ, уһанай хүсэ гэхэ мэтэ дэлхэйн энергетикэдэ шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ юм. Нүүрһэнэй запасууд хэдэ хэдэн триллионоор тоологдоно. Тэрэ запас олон мянган жэлдэ хүрэхэ юм (мүнөө үедэ жэлэй хоёр миллиард тонно шулуу нүүрһэ абтана). Нефть болон газ улам ехээр абтадаг боложо байһаншье һаа, тэдэнэй бэдэржэ олдоһон запасынь нүүрһэнэй запаста хүрэнэгүй. Тооложо гаргагдаһанай ёһоор, мүнөө абажа байһанай зэргээр абаха болоо һаань, капиталис гүрэнүүдэй нефть болон газай тодоруулагдаһан запас хэдэхэн арбаад жэлэй турша соо хүрэжэ шадаха (тэндэ мүнөө үедэ жэлэй миллиард шахуу тонно нефть, хэдэн зуу миллиард кубометр газ абтадаг). Эдэ тоонууд багсаамжын, тухайламжын тоонууд юм, нефтиин бүхы запасуудые багсаанагүй, нефтиин монополинууд тэдэ тоонуудые заримандаа зорюута доошонь оруулжа дарадаг байна.

Энергоресурснуудай дэлхэйн баланс дотор уһанай хүсэ шадал горитойхон һуури эзэлдэг. Уһанай хүсэ илангаяа ехэ үүргэ Ази, Африка болон Урда Америкэдэ дүүргэхэ аргатай.

Советскэ Союзай энергоресурснууд гээшэ аргагүй ехэ юм. Тэрэ хадаа нүүрһэнэй запасай талаар дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Нефть болон газай түрбэлгүй ехэ запас бии. Уһанай хүсэнэй талаар абажа харабал, дэлхэйн бүхы уһанай хүсэнэй 11 гаран процентнь манайда байдаг. Газарай баялиг бэдэрэгшэдэй ажалаар СССР-эй түлишын-энергетическэ ресурснууд ходо нэмээгдэжэ, дүүргэгдэжэ байдаг гээшэ. Баруун Сибирьтэ һая олдоһон нефть, газай тон баян уурхай, Узбекистанда олдоһон газай хэдэ хэдэн уурхайнууд тухай хэлэбэл, али зэргын баялигтай байһамнай хүсэд ойлгогдохо бэзэ. СССР-эй бүхы нефтиин хахадһаа үлүүнь, газай 60 процентнь Сибирь, Дунда Ази болон Казахстанда байжа байдаг гээшэ.

Тиигээд хүдөө ажахыда хэрэгтэй байгаалиин баялигуудые, эдеэ хоолой продуктнуудые үйлэдбэрилгын резервнүүдые хараад үзэе. 500.000 элдэб янзын ургамалнуудай оройдоо 23 мянгыень хүн зон мүнөө дээрээ бага сага ашаглан хэрэглэнэ. Мүн 600 янзын хүдөө ажахын культурна ургамалнуудые тооложо болохо юм. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин тоо бүридхэлэй ёһоор, элдүүрилэн хахалагдадаг газар хадаа бүхы хуурай дайдын 10,4 процентнь болоно (дэлхэйн бүмбэрсэгэй 3 процентһээ баганъ). Газар дайдада ажаһуугшадта хубааха болоо һаа, хүн бүхэндэ 0,5 гектар элдүүрилэгдэн хахалагдадаг газар хүртэдэг. Хахалжа боломоор газарнуудые ашаглаа һаа, эрдэм болон техникын түйлай ехээр хүгжөөд байһан мүнөө үедэ хахалагдадаг газарай хэмжээе гурба дахинһаа үлүүгээр ехэ болгожо болохо байгаа.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие интенсивнэ гуримаар, хүсэтэйгөөр хүгжөөһэнэй, илангаяа тэрэниие химизациһанай, ашаар газарай үрэжэл дээшэлүүлхэдэ дэлхэйн эдеэ хоолой ресурснуудые ехэ болгохо үнэхөөрөөл үргэн арга боломжо бии болохонь гээшэ. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй элдэб оронуудта нэгэн адли культурануудай ургаса 10—20 ондо ондоо байжа байдаг. Гэхэтэй хамта, ургасын талаар түйлагдаһан эгээншье дээдэ талын хэмжээн заха хизаар гэжэ тоолохоор бэшэ. Газарай хүрьһэ шоройдо бэшэ, харин миил тэжээлтэ холисонуудта тарижа, хүдөө ажахын культурануудай ургуулагдадаг болоһон ушар эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ үшөө нэгэ арга боломжо бии болоно ха юм.

Дэлхэйн океанай биологическа ресурснууд ажахыда үшөөл багаар ашаглагдана. Теэд байн байтараа ямар болохоб гэхэдэ, үнэ сэнгээрээ, амтаараа, шанараараа юрын продуктнуудһаа дутахагүй, тиимэ синтетическэ продуктнуудые хүн зомнай эдидэг болохо бэзэ.

Дэлхэйн ямаршье оронойхидо орбол ехэ—240 миллион гектар хахалагдадаг газар СССР дотор бии юм. Шэнэ газар элдүүрилһэн ушар гайхамшагта событи мүн байгаа. Тэрэнэй ашаар оронноймнай ороохо тарянай ресурснууд нилээд нэмэһэн байгаа. Мүнөө үедэ хүдөө ажахые интенсивнэ гуримаар түргэнөөр, хүсэтэйгөөр хүгжөөлгэдэ, газарай гектар бүхэнэй бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ хамаг анхарал хандуулагдаһан байна.

Байгаалиин тон үнэтэ баялиг гэхэдэ—уһан мүн. 500 мянга гаран кубическа километр, тэрэ тоодо хуурай газарай нюрган дээрэһээ жэл бүри 71 мянган кубическа километр уһань уурал боложо дэгдэдэг байна. Саһа, бороо боложо далайда—400, газарта—107 мянган кубическа метр уһан бусадаг. Тиимэ ехэ уһан Хара далайн бүхы уһантай тэнсэхэ.

Энэ ехэ уһанай оройдоол хэдыхэн процентнь мүнөө үедэ ажахыда, хүнэй ажаһуудалда хэрэглэгдэнэ. СССР дотор урадхал уһанай 5-аад процентнь ууха, эдихэдэ хэрэглэгдэдэг. Теэд географическа талаараа тэгшэ бэшэ хубааритай байһан тула дэлхэйн бүмбэрсэгэй үсөөн бэшэ районууд, тэрэ тоодо Ази, Африка болон Латинн Америкын һая хүгжэжэ байгаа олон оронууд, сэбэр уһаар ехэтэ дуталдадаг байна гээшэ. Уһанай дутадагые үгы болгохын тулада нэгэ мүрэнһөө нүгөөдэ мүрэн хүрэтэр уһа шэдүүлхэ арга бэдэрэгдэжэ байха юм. Мүнөө үедэ тэрэ талаар хэгдэжэ байгаа гайхамшагта проектнүүдэй нэгэниинь гэхэдэ—хойноһоо урагшань, Нечоро болон Вычегдаһаа Волго мүрэн худар жэлэй 40 кубическа километр уһа шэдүүлхэ гэһэн проект мүн байха юм. Далайн уһа тон ехэ. Гэбэшье дабһатай. Тэрэнэй дабһыень һалгаажа, сэбэр болгохо ашагта аргануд бэдэрэгдэжэ байха юм. Ядерна хүсэнэй туһаламжаар тэрэ орёо асуудал түргэнөөр шиидхэхын тулада СССР болон США-гай мэргэжэлтэд харилсан ажаллахаар мүнөө үедэ түхеэржэ байха юм.

Бүхы хуурай газар дайдын дүрбэнэй нэгэ хубинь — элдүүрилэгдэдэг бүхы газарай зэргынхи—ой модоор эзэлэгдэнхэй. Ой модоор эзэлэгдэжэ байгаа талмайн талаар (738 миллион гектар), модоной ресурснуудай талаар (жэлэй 350—360 миллион кубометр) СССР дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Бүхы дэлхэй дээрэ жэлдэ хоёр миллиард тухайтай модо отологдоно. Гэхэтэй хамта, жэл соогоо ой модо тэрээндэ орбол һурагүй ехээр ургадаг байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэл соо ургаһан модоной хахадынь шахуу СССР дотор хэрэглэгдэдэг. Модо ехээр хэрэгладаг районууд шадархи ой модо горитойхоноор отологдошонхой, үдхэн ой тайга тэдэ районуудһаа улам бүрил холодожо байна.

Манай газар дайдын байгаалиин баялигууд тон ехэ байха юм. Мүнөө үеын түйлай хүгжэнги эрдэм техникын туһаламжаар байгаалиин тэрэ ехэ баялигаар 100 миллиард хүниие тэжээжэ болохо гэжэ дэмы хэлсэдэг бэшэ. Гэхэтэй хамта, хожом хойшонхи үетэнэй хэрэглэмжэ хараадаа абажа, бүхы баялигые эрдэм наукын үндэһөөр ашаглаха ёһотой байһаниинь тоншье ойлгосотой. Тэрэнэй тулада хэдэн олон орёо асуудалнуудые шиидхэхэ, олон янзын мэргэжэлтэдэй, группын ээлжээндэ географуудай оролдолго хэшээлээ гаргахань шухала.

Географи гээшэмнай урдынхидал газарай байгаалиин жэжэ объектнүүдые миил нэгээд байхагүй, харин гол түлэб нээгдэһэн, ашаглагдаһан нютагуудай ресурснуудые шэнжэлэн шудалха, газар дайдын баялиг ашаглаха аргануудые ухаалан зохёохо гэһэн зорилготой.

(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной августын 4.

Танай больницын дэргэдэ ниитын совет бии гү?

ОЛОНОЙ ХҮСЭН ЕХЭ

Элүүрые хамгаалгые саашадань эрид һайжаруулхын тула, илангаяа байра байдал түхеэрхэ, ойлгуулам-жын болон үбшэнһөө һэргылхэ хү-дэлмэриие амжалтатайгаар ябуулха хэрэгтэ олониитэмнай эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой гээшэ. Энээ-ниие гол хараадаа абажа, республи-кымнай олохон поликлиникэнүүдэй дэргэдэ ниитын соведүүд эмхидхэг-дэжэ, яһала һайнаар хүдэлнэ. Эндэ жэшээ болгон Улаан-Үдын дүрбэдэ-хи поликлиникын (Үдын урда бэе-ын) дэргэдэхи тиимэ соведэй яма-раар хүдэлжэ, юу хэжэ байһан ту-хай хөөрэжэ үгэе. Дурсагдаһан со-вет 1961 оной июль һара соо анха түрүүн тогтоогдожо, тэрэ сагһаа хойшо таһалгаряагүй һайнаар ажал-лана. 15 хүн гэшүүдтэй. Түрүүлэг-шээрнь барилгын 5-дахи училищиин директор нүхэр П. М. Горбачёв һун-гагдаа һэн. Тэрээнэй орлогшо шаг-нуур заһабарилдаг заводой хүдэлмэ-рилэгшэ нүхэр Иванов, бэшээшэнь — врач Распутина. Эдэнэр лэ — гол ажал ябуулагшадынь, ехэ эдэбхитэ-дынь болоно.

Тус соведэйхид квартал бүхэндэ түсэбөө тодо һонороор табижа, засе-дани дээрээ баталдаг гуримтай. Жэ-шээнь, поликлиникэдэ гараж, лабо-ратори барюулха, регистратурые шалгаха, һэргылэмжын тарилга хэ-хэ, поликлиникые даагшын тоосоо шагнаха, үбшэлһэн хүнэй бюлле-теньнүүд тухай болон бусад олон асуудалнуудые энэ жэлэйнгээ түсэб-тэ оруулаа юм. Тэндэ хараалагдаһан ямаршье орёо хүндэ асуудал саг болзор соогоо дүүргэгдэнэ. Соведэй гэшүүдэй оролдолгын аша туһаар гараж бодхоолгодо орохо материал сүм суглуулагдаһан, тэрэнэй барил-гада олон хүн хабаадуулагдаһан байна. Эндэ модо болбосоруулгын комбинадай директор нүхэр Шапиро илангаяа ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаа. Баһа түрүүлэгшэ нүхэр Горбачевой хүтэлбэри доро лабораторишье ба-ригдаа.

Соведэйхид хирэ хирэ болоод лэ хүн зоной зүгһөө ороһон гомдол мэ-дүүлгэнүүдые хаража үзэдэг. Жэ-шээнь, врач Рычкова гэгшэ үбшэн-тэндэ дээрэлхүү шэрүүнээр ханда-даг байһан юм ха. Энээн тухай оро-һон гомдол дары зүбшэн хэлсэгдэ-жэ, зохихо хэмжээнүүд абтаа юм. Мүн ангай совхоздохи эмнэлгын пунктын һула муугаар хүдэлдэг ту-хай һануулга абаад байхадаа, сове-дэй эдэбхитэд тэндэ ошожо, фельд-шертэнь захяа заабари үгэһэн, ду-туу дундануудаа элирүүлэн усадха-ха хэрэгтэнь бодото туһаламжа үзүүлһэн. Тэрэ гэһээр тэндэ эмнүү-лэгшэдэй үмэнэһөө ямаршье гомдол мэдүүлгэ орохоёо болиһон. Эмнэл-гын хүдэлмэришье тэндэ эли бодо һайжараа.

Түсэбэй ёһоор байгша оной тү-рүүшын хахад соо заседанинь 6 да-хин үнгэргэгдөө. Тэдэнь тусхай журнал соо бэшэгдэнхэй. Гаргаһан заабари шиидхэбэринүүдэйнгээ дүүр-гэлтые түрүүлэгшэнь өөрөө саг үр-гэлжэ хинадаг заншалтай.

Мүн ниитын соведэй гэшүүдэй оролдолгоор поликлиникын автома-шинанууд түргэн болзор соо шанар һайнтайгаар заһабарилагдаһан, дээ-рэ дурсагдаһан гараж барилгын про-ектно-сметнэ документаци зохёог-доһон байна.

Гадна соведэйхид Октябрьска рай-оной ажалшадай депутадуудай Со-ведтэй нягта холбоотойгоор ажал-ладаг. Тэдэнтэй сугтаа хүдэлһэнэй аша туһаар район дотор терапевти-ческэ участогуудые байгуулха, тэ-дэнэй ажаллаха хилэнүүдые тодор-хойлхо талаар ехэхэн хүдэлмэри хэг-дээ.

Мүн медицинын пунктнуудта, промышленна предприятинуудта эм-нэлгын болон үбшэнһөө һэргылэм-жын хүдэлмэриин ямараар эмхид-хэгдэжэ байһаниие ниитын соведэй гэшүүд хододоо шалгажа байна. Жэшээнь, энэ жэл барилгын учи-лищиинхидые шалгаһанай һүүлээр тэндэ нүүдэл заседани боложо, оюу-таниие болон багшанарые эмнэлгын талаар али зэргэ хангажа байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Тэ-рэ заседани дээрэ медицинын хүдэл-мэрилэгшэдһөө гадна училищиин багшанар уригдаһан юм.

Соведэй эмхидхэһэн «Элүүр эн-хэ тухай» санитарна газетэшье аба-жа үзэе. Тэрээнэй редколлегидэ нии-тын соведэй бүхы гэшүүд хабаадал-сана. Түс газетэ квартал бүхэндэ гаража, «Луч» кинотеатрай газаа үлгэгдэдэг. Нүхэд Гумниц, Мызни-ков (фотограф) болон бусад газетэ-дээ һонирхолтой материалнуудые эмхидхэн толилуулдаг.

Соведэй гэшүүд эдеэ хоолой, ху-далдаа наймаанай эмхинүүдэй, оло-ной газарнуудай ариг сэбэрые шал-гадаг, райониие болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ бодото туһаламжа хүргэдэг. Тиихэдээ Алешин, Горба-чев, Шапиро, Житихин болон бусад даалгагдаһан даалгабаряа хаһа саг соонь эрхимээр дүүргэдэг байһанаа-раа хододоо шалгардаг.

— Ниитымнай совет ехэл туһал-даг гээшэ, ёһотойл баруун гарнай болонхой. Иигээд СССР-эй Верховно Соведэй шэнэ тогтоол хуулиин га-раһантай дашарамдуулан бүришье һайнаар хүдэлхэ байһаниинь дамжаггүй. Юун-лэб гэхэдэ, тэрээнэй аша туһаар хүн зоной-гоо эрилтые бүри һайнаар хангаха байна бшуубди... Тэ-дэнэр энэ хүндэтэ үүргэеэ ехэ һайнаар ойлгодог. Гэбэшье бидэ-нэр гансал ниитынгээ соведтэ най-дашоод һанаагаа амарха бэшэбди, саашадаа бүри һайнаар хүдэлхын хойноһоо оролдохобди. Иигэжэ хоёр талаһаа ехэ хүсэл эрмэлзэл гаргаг-дабал, хүн зоной эрилтын одоол жэншэдгүй һайнаар хангагдаха бай-һаниинь лабтай, — гэжэ дүрбэдэхи поликлиникые даагша нүхэр Р. А. Мильман омогорхон хөөрэнэ.

Иимэ ниитын соведүүд районно больница бүхэндэ эмхидхэгдээ юм бэзэ даа. Гэбэшье дурсагдаһан со-ведэйхидэй дүй дүршэлые тэдэнэр үргэнөөр халан абажа, хэрэглэхэ ёһотой. Тэрэнэй аша туһаар совхо-зой хүдэлмэришэдэй болон колхоз-нигуудай дунда элүүрые хамгаал-гын хүдэлмэриие үргэнөөр эмхид-хэжэ болоно. Илангаяа мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын, таряа хуряал-гын үедэ ниитын совет гээшэ сэг-нэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэхэ арга-тай. Энээн тухай нютаг нютагай сомсоведүүд, больницынхид, проф-союзай эмхинүүд бодожо үзэг лэ, тон ойрын сагта эрид шиидхэхы хэм-жээнүүдые абаг лэ!

Р. ЦЫБИКОВ.

ФОЛЬКЛОР СУГЛУУЛАГШАД

Дагестанай университедэй дэргэдэхи студентнэрэй эрдэм-шэнжэлэлгын институт

Абас Дациевай ехэхэн бэ-шэлгы үшөө нэгэ дахин иража үзөөд, өөрынгөө һанаашалгэ иигэжэ бэшээб: оулта тон зүб, иимэ хүшэр, һайса шэнжэлэгдээ-гүй асуудалые энэ студент ехэ бэрхээр бэшэһэн байна.

Абас Дациев июлиин 15-да Гүрэнэй комиссиин урда экзамен бариһан байна. Тэрэ кумык ли-тература тушаа бэшэнхэй. Тэрэ-нэйнь зарим нэгэ газарнуудтай магад арсалдаа хэжэ боломоор байбашье, студент айхабтар баян юумэнүүдые суглууһан байха юм. Дациевай хүдэлмэриие тус-гаар ном болгожо хэблэхые би дурадханам. Тэрэнэй хэһэн хү-дэлмэригүйгөөр олон хэлэн дээ-рэ гарадаг Дагестанай литерату-ра хүсэд бэшэ байха болоно.

Табадахи курсын студент Да-циев Дагестанай фольклор (ха-да уулануудаар баян заахан орон дотор 36 хэлэн дээрэ ба ондоогоор дуу гарадаг олон яһа-най хүн зонуудай дунда дэлгэр-һэн юһэн ондоо литература Даге-станда бии юм) яагаад иигэжэ шэнжэлхэ аргатай байгаа юм гэ-хэдэ, тэрэ хадаа Дагестанай гү-рэнэй университедэй дэргэдэ эм-хидхэгдэһэн олон хүнүүдэй һайн дураараа хүдэлдэг эрдэм-шэн-жэлэлгын студентнэрэй институд-та хүдэлмэрилһэн байна бшуу.

Эрдэм-шэнжэлэлгын студент-нэрэй институт — научна эмхи зур-гаан, харин тэндэ юрын тушаал-та нюурнуудшье, оршо ба гар-шын дансашье, һомологдожо үг-тэһэн мүнгэншье байхагүй. Ган-сал хүдэлхэ дуратай хүнүүдэй орожо һууха столнуудай табигда-һан таһалга университет соонь байдаг, тэндэнь энэ институт байгуулһан ба фольклорто дура-тай хүнүүдэй һайн дураараа хам-таржа, эрэлхэг зоригтойгоор суг-луулһан гар бэшэлгэнүүд шка-фууд дотор хадагалаатай байха юм. Өөһэдынгөө олон хэлэнэй түрэл соёл культурын улам бүри толотон хүгжэхын тулада тэрэ-нэй баялигуудые суглуулхаяа дурлаһан хүнүүд эндэ ерэдэг гээшэ.

Абас Дациев иимэ эрэлхэг зо-риттой студентнэрэй нэгэниинь болохо юм. Зунай амаралтын үедэ гэртээ ошохоёо оролдодог-гүй, харин жэл бүри студент-нүүдтэй хамта научна экспедици-дэ ошолсожо, хада уулын хууша-най поэдүүд тушаа хүнүүдэй ухаанда үлэһэн бүхы юумэнүү-дые суглуулдаг, дуунуудые, он-тохон болон туужануудые бэшэ-жэ абадаг байгаа.

Студентнэрэй һайн дуранай научна эмхидэ тэрээнтэй хамта авар яһанай Сиражутдин Хайбул-лаев хүдэлдэг. Мүнөө тэрэ авар яһанай арад зоной лирикэ ту-шаа эрдэмэй кандидадай диссер-таци бэшэжэ байна. Аспиранту-рада һуража байһан дарга яһанай Умаханум Загирова Дагестанай шог онтохонуудые шэнжэлжэ бай-ха юм. Мүн аспирант Малик Га-санов арадай таабари, хошоо үгэ-нүүдые шэнжэлхэ хүдэлмэри абаад байна. Гасановай түрэл бо-лохо табасаран хэлэн дээрэ ар-бан таба мянганһаа дээшэ бэ-шэ хүн зон хэлэдэг. Тиигэбэшье тэрэ арбан таба мянган хүн зо-ной байгуулһан соёл культураһаа студентын суглуулһан юумэ-нүүдынь нэгэ зарим баян ба эр-тэ урдын культурые шэнжэлэг-шэдэй атаархамаар байха юм.

Зүгөөр соёл культурын баялиг арад зоной олон үсөөнһөө боло-но бэшэ ха юм. Дагестанайхид миллионһоо дээшэ бэшэ, тиигэ-бэшье тэдэнэр XX зуун жэлэй Гомер гэжэ Горькиин нэрлэһэн дууша Сулейманиие дэлхэйдэ бэлэг болгон үгэһэн байна. Авар яһанай арад зон дагестанайхидай дунда оройдоо хоёр зуу мянга болохо юм. Тиихэдэ хүн зоной дунда алдаршаһан совет поэт Ра-сул Гамзатовые Эхэ оройнонь га-дуур холо хүрэтэр мэдэдэг гээ-шэ. Тэрээнһээшье үсөөн хүн зон-той арадууд Дагестанда бии юм. Жэшээлбэл, Кубачи гэжэ аулда тосхон ба арад гэһэн үгэнүүдэй ойлгосо адлирхуу удхатай. Ку-бачиинхид өөһэдынгөө тусгаар хэ-лэтэй, эртэ урда сагһаа хойшо буу зэбсэг, хуяг болон мүнгэ ал-та дархалдагаараа бэшэнүүдһээ ондоо өөһэдын культуратай. Ку-бачиинхид оройдоо гурба мянган хүн зонтой, тиигэбэшье тэдэнэй суу̃да гараһан хүнүүд бии — Да-гестанай залуу уран зохёолшо-дой дунда бэрхэеэ харуулһан Ахмедхан Абу-Бакар, эрдэм нау-кын кандидат Фатима Абакарова, Абдул Алиев — геолого-минерало-гическа эрдэмэй доктор, Дагеста-най университедэй директор.

Дагестанай хэдышье үсөөн хүн зонтой арадуудай баялигуудые фольклор болон литературын эр-дэм-шэнжэлэлгын институт ехэл анхаралтайгаар суглуулна. Ин-ститудай гар бэшэлгэнүүд соо ехэл һонирхомоор материалнууд хадагалаатай гээшэ. Тэдэниие мянганһаа үсөөн бэшэ студент-нүүд суглуулһан. Тэдээн соонь өөһэдынь газар нютагуудай һо-нин туужанууд болон хада уулын онтохонууд бии, тиихэдэ аяар Гомерой мифүүд шэнгеэр бэшэгдэ-һэн юумэнүүд байха юм.

Дациев дипломоо абаһанай һүүлээр хүдөөгэй һургуулида багшалхаяа ошохо юм. Тиихэдэ студентнүүд — эрдэм-шэнжэлэл-гын институдтай хамта хүдэлдэг байһан нүхэдүүдынь заншал бо-лоһон научна экспедицинүүдтээ гаража, районууд бүри тараха байха. Һуралсалай жэлэй эхил-тэр сагай бии хадань Дациев нү-хэдтэйгөө хамта үшөө ябалсаха байна. Эртэ урда сагай өөрынгөө арадай байгуулһан соёл культу-рын бутархайнуудые студент ябахадаа шэнги баһа мүнөө тэрэ бэдэрэлсэхэ байха.

Александр НАЗАРЕВИЧ,
Дагестанай университедэй доцент, Дагестанай фольклор болон литературын эрдэм шэнжэлэлгын арадай институдай директор.
(АПН).

Һурагшадай үйлэдбэриин бригадаһаа хэһэн репортаж

ҺУРАЛСАЛ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

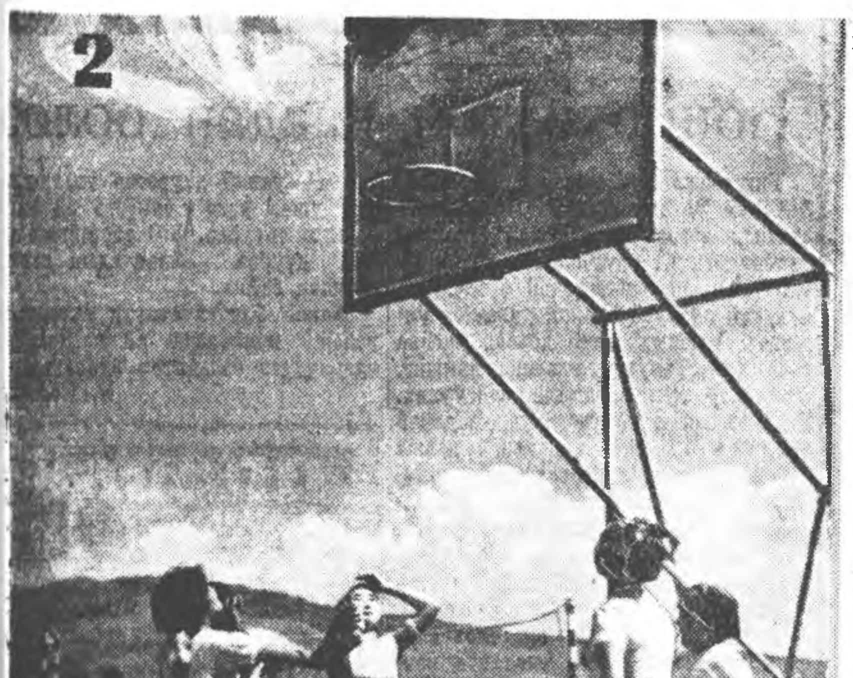
Дүрбэ-табан үдэрэй туршада таһалгаряагүйгөөр шахуу ороһон бороогой һүүлээр энэ үглөөгүүр ог-торгойдо нэгэшье үүлэн үгы. Но-мин хүхэ тэнгэри оёоргүй юумэн-дэл, зэнхын харагдана. Агаар сэ-бэр, аятай зохид. Наранай элшэ шанга хүсэндөө үшөө ороодүй, үг-лөөнэй һэбшээн үлэ мэдэг аалихэ-наар һэршэгэнэн, ногооной үзүүр дээгүүр наадан байхань үзэгдэнэ. Эгээл энэ үедэ ара үбэргүй элдэб уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэ-һэн, Улаан тугуудые намилзуул-һан, кузовоараа дүүрэн үхибүүдые һуулгаһан ашаанай 3—4 машина Башуурэй совхозһоо холо бэшэхэ-нэ оршодог үзэсхэлэн гоё һайхан ойгаалитай, Добуун гэжэ нэрэтэй газарта ерэжэ тогтошобо. Һурагшад шаг шууяа табилдаһаар, үрдилдэн байжа машинаһаа дэбхэрэлдэнэд. Булта хүхюу зугаатайнууд, шаг шарайдань ямар нэгэн баярай тэмдэг үзэгдэнэ.

Эдэмнай хаанаһаа, хайшаа зо-рижо ябаһан һурагшад бэ, али аяар холын аяншалгада ябаһанаа амарха, адеэлхэеэ эндэ тогтобо гү гэжэ һонирхоһоор, түрүүшын уул-заһан нэгэ хүбүүнһөө һурахада-мнай: «Бидэ аян замшад бэшэбди. Шэбэртын дунда һургуулиин һу-рагшадбди. Үйлэдбэриингөө дүй дүршэл гарахаяа эндэ ерээ зомди» гэжэ ойлгуулба. Хүбүүнтэй хөө-рэлдэһөөр байтарнай бидэнэй ха-жууда нэгэ ехэ хүн ерэжэ, мантай мэндэшэлдэһэнэйнгээ удаа хүбүүн-дэ хандан: «Цыденбал, сугларха гэһэн дохёо горноороо үгэл даа» гээд ябуулжархиба. Танилсабабди. Һурагшадай үйлэдбэриин бригадые хүтэлбэрилэгшэ Батамунко Эр-дынеевич Сиродов болобо.

Уданшьегүй горнын хонгёо на-риихан абяан зэдэлжэ, һурагшад бүлэг бүлэгөөрөө сугларжа эхил-бэ. Энэ үедэ нүхэр Сиродов «Баяр ёһололой жагсаалда жагсагты» гэһэн захиралта үгэбэ. Үхибүүд зэлэ татан зэргэшэбэ. «Үйлэдбэ-риингөө лагерь нээлгэдэ һурагшад бэлэн!» гэжэ лагериин начальник багша Б. Сиродов Шэбэртын дун-да һургуулиин директор Леонид Николаевич Степановта элидхэнэ.

Һургуулиин директор һурагша-дые үйлэдбэриин лагериин нээлгэн-тэй амаршалаад, туг үргэгты гэһэн захиралта үгэнэ. Лагериин Улаан туг үргэхыень 11-дэхи классай һурагша Л. Степанов, лагериин горнист, тугаар бидэнтэй хөө-рэлдөөшэ 8-дахи классай һураг-ша Ц. Цыренжапов, 8-дахи клас-сай һурагша А. Дулзынова гэг-шэдтэ лагериин начальник Б. Си-родов даалгана. Абяа шэмээгүй зэлэ татан жэрылдэн жагсажа байһан һурагшад тугай аалиха-наар үргэгдэжэ, ута ургын оройдо гараад, үглөөнэй һалхинда далба-на. Ажалай дүй дүршэлдэ һура-хыень уряалан байһан тугые үхибүүд амяа абангүй шэртэн ха-ранад.

Удаань һургуулиин директор һурагшадта хандан тобшохон үгэ хэлэбэ. Тиин һурагшадай үмэнэ совхозой парткомой секретарь Д. Цыденжапов, нэгэдэхи отделениин агроном П. Кобылкина гэгшэд амаршалгын үгэ хэлэхэдээ, хүхюу зугаатайгаар, бэедээ туһатайгаар сэбэр агаарта амархыень, үйлэд-бэриингөө дүй дүршэлые эрхимээр гарахыень хүсэнэ.

Совхозой дирекци, партком үй-лэдбэриингөө дүй дүршэл гара-хыень һурагшадта 30 гектар саа-харай свёклын талмай даалгажа үгэнхэй. Һурагшад энэ газар дээрэ свёклоёо өөһэдынгөө хүсөөр харуу-һална.

Үйлэдбэриин лагерь звено бо-ложо хубаарилагданхай. Бүхыдөө эндэ 66 һурагшад юм. Звенонуу-дай хоорондо социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Ажалай түрүүшын дүн гаргахада Ц. Цыдендамбаевай хүтэлбэрилдэг 4-дэхи звеногойхид социалис мүрысөөндэ илажа га-раа. Звеногойхидто дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

Хоёрдохи үдэрөө һурагшад өөһэдынгөө хүсөөр спортивна тал-май түхеэрээ. Тэндэ футболоор, волейболоор, баскетболоор наада-на. Үдэшэндөө һурагшад кино ха-радаг, һонирхолтой ном, газетэ уншадаг, шатар, даам табидаг.

Шэбэртын дунда һургуулиин һурагшад үйлэдбэриингөө дүй дүр-шэлые ганса эндэ үнгэргэхэ бэшэ юм. Зариманиинь мүнөө ниитын малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаа-дана.

Б. ЖАМБАЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1). Галсан Очиров, Галя Агбанова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг 2-дохи звеногой гэшүүд өөһэдынгөө талмай дээрэ ажаллажа байна. 2). Һурагшад ажалайнгаа һүүлээр баскетбол наададаг.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

„АВТОКЛУБ"

Баргажан голые үгсэжэ, үбһэшэ-дые дайраха болоо һаа, али нэгэн отогто заатагүй «нютагай артистнууд-тай» уулзахат.

...Аяма халуун нэгэ үдэрэй тэн багта хүхэ ногоогоороо нэмжыһэн нуга сабшалангай дундаһаа бодоһон олон һуринуудай һүүдэртэ шаг шууятай, альга ташалган, энеэдэ наадан байд тээд лэ аадар бороондэл алхаршана.

«Байгал далайн долгиндо байсын шулуун хүндэ бэшэ...», — гээд В. Гар-маевагай жэргэмэл хоолой гаргахадань гү, В. Молчановай шамбуу солбоноор хатархадань гү, али «бусад артист-нуудай» шүлэг уншахадань, шог зу-гаа гаргахадань халуун наранай ша-рахыешье мэдэхэеэ болиһон хүнүүд альга ташахаяал мэдэнэ. Эндэ бай-һан харагшадынь мүнөө ниитын мал-да жэл хахадай тэжээл бэлэдхэхэ гэ-һэн дайшалхы зорилго урдаа табяад хүдэлжэ байһан үбһэшэд гээшэ. Сай ууха, түр зуура амарха сагай гара-хада, «нютагайнгаа артистнуудтай» тэдэнэр уулзадаг юм. Теэд эдэ «ар-тистнууднай» хэд гээшэб?

Баргажанай аймсоведэй гүйсэдко-мой соёлой таһаг механизаторнууд, малшадай культурна эрилтыень хан-гаха талаар һүүлэй үедэ нилээд ехэ дүй дүршэлтэй боложо байнхай. Үбэл, хабартаа малшадта агитбри-галануудай ерэжэ, һонирхолтой хү-дэлмэри ябуулдагынь манай уншаг-шадта мэдээсэгдэһэн байха.

Харин мүнөө энэ дүршэлөө эндэ-хид үргэлжэлһөөр. Үбһэшэдшье, мүн соёлой таһагайхидшье «артистнуу-дайнгаа» машинаар ерэхэдэ, «авто-клуб» ерэбэ гэдэг болонхой. Удхын-гаа талаар зүбшье нэрэ олгогдоо гэ-жэ һанагдана.

Ушарынь юуб гэхэдэ, Баргажанай аймагай Түбэй культурын байшан үбһэ хуряалгын эхилхэдэ аймагайн-гаа үбһэшэдые соёлой һонинтой та-нилсуулжа, наада зугаа харуулжа байхын, мүн ойлгууламжын хүдэл-мэри ябуулхын тула тусхай бүлэг хүнүүдые томилһон, автомашина гаргажа үгэһэн.

Энэ «автоклубай» эдэбхитэй соёл-шод гэхэдэ, В. Полянский — клубай директор, Г. Ильков, Е. Шадрин, В. Гармаева болон бусад юм. Эдэнэр үсөөхэншье һаа, түбэйхидһөө дутуу-гүй концерт харуулжа, үшөө али нэ-гэн темээр элидхэл, хөөрэлдөө хэжэ, үбһэшэдые урмашуулна.

Июнь, июль һаранууддай туршада эдэнэр аймагайнгаа тосхон, деревни-нүүдээр, полевой стан болон үб-һэшэдэй отогуудаар ябажа, хамта 40 гаран концерт, олон тоото лекци, хөөрэлдөө хэһэн юм. Үшөө «Дайшал-хы хуудаһан», ханын газетэ, түрү-шүүлые магтаһан, гээгдэгшэдые шүүмжэлһэн шог гахэ матые ябаһаа лэ газартаа үлөөгөөд ошодог.

Олон ушарта эдэнэр ажалайнгаа хани болгон библиотекарь, эмнэгшэ болон наймаа хэдэг хүнүүдые бүхы багажа зэмсэгтэйнь абаад ябадаг. Мүн нүүдэл киношье ерэдэг. Тиимэ-һээ үбһэшэд тэдэниие бүришье хүн-дэтэйгөөр угтадаг юм.

Энээнһээ уламжалан, нэгэ иимэ болол түрэнэ. Тус аймагай культу-рын таһаг, Культурын байшан энэ һайн үүсхэл гаргаашье һаа, хүдэл-мэреэ саг үргэлжэ ябуулжа шадана-гүй. Илангаяа мүнөө, үбһэ хуряал-гын халуун үдэрнүүдтэ, үбһэшэдэй хүдэлдэг газар бүхэндэ ябажа байха аад, заримдаа али нэгэн шалтагаа-наар (хүн үгы, машина эбдэрхэй, үгышье һаа, ямар нэгэн ондоо ажа-лаар һамаараад), ябахаяа болишоно.

Эндэ гансашье соёлой хүдэлмэри-лэгшэд зэмэтэй бэшэ, харин айм-соведэй гүйсэдкомой зүгһөө ёһотой эрилтэ, оролдолго дутагдана гээшэ ха. Зүгөөр энэ зурганай зүгһөө тэ-жээл бэлэдхэгшэдэй культурна, ажа-һуудалайнь эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангаха гэһэн эрмэлзэлгын байгаа гээшэ һаа, тиигээд зохихо туһалам-жа, эрилтэ табижа байгаа лаань, соёлшодой энэ талаар үүхы хүсөө-рөө оролдохо байһаниинь лабтай. Илангаяа мүнөө соёлой хүдэлмэри-лэгшэдэй салин хүлһые дээшэлүүл-хэ тухай Хуулиин гараад байхада, тэдэнэй хэшээл эрмэлзэл улам ехэ болонхой ха юм. Гадна таряа хуряал-гын хаһа дүтэлжэ, соёлой хүдэл-мэри улам шангадаха зэргэтэй. Энэ халуун хаһада соёлшодшье ёһотоор бэлэдхэхэ зэргэтэй бшуу. Иимэ бэ-лэдхэл мүнөө үбһэ хуряалгын үедэ хээгүй һаа, ондоо хэзээ хэгдэхэ бэ-лэй?

С. ОЧИРОВ,
манай хүдөө бэшэгшэ.

Тобшохоноор

★ Волгоградай трактор бүтээг-шэд ургаса хуряалгын эхилхэһээ урдахана Уураал шадарай таряашад-та нэгэ эшелон «ДТ-75» маркын тракторнуудые эльгээбэ. Энэ тракторнууд Ураалай һурагшад бо-лон пионернүүдэй суглуулһан түмэрэй хаядаһаар бүтээгдэһэн юм.

★ 250 мянган гектар талмай-тай Целиннэ хизаартахи Иртыш мүрэниие зубшаһан газар шэн-жэлэгдэжэ эхилээ. Тэндэ хими-гууд, ботанигууд, газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэд болон бэшэ мэргэ-жэлтэд ажаллана.

★ Москвагай областиин Либе-рецкдэхи пластмассын завод жэ-лэй эхинһээ хойшо 400 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө га-дуур бүтээгээ.

Түрэл орон доторнай

Алтайн мотоор бүтээгшэдэй шэнэ зүйлнүүд

БАРНАУЛ городой Алтайн мо-тоор бүтээлгын заводто тракторай, комбайнай шэнэ двигательнүүд үйлэдбэрилэгдэнэ. Һаяар эдэ дви-гательнүүд хүдөө ажахыда ашаг-лагдахаар эльгээгдэхэ юм. Тэдэнэй онсо шэнжэ, бүлюу һайн тала-нууд тухай заводой главна конст-руктор Евгений Маркович Ройф-берг ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ хөөрэбэ:

— «СМД-7» маркын двигатель заводто мүнөөшье болотор бүтээн гаргагдажа байһаар. Гэбэшье хур-дан ябасатай, ехэ хүсэтэй маши-нануудай бии болоожо байһан энэ үе саг маанадта, мотоор бүтээг-шэдтэ, шэнэ эрилтэнүүдые табина. Энээнһээ уламжалан, манай кон-структорска бюро базова модель зохёогоо, тиин тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ элдэб хүсэтэй, ондо ондоо томилолтотой двигательнүү-дые бүтээгээ.

Базова мотоор — зургаан ци-линдртэй, 110—130 мориной хү-сэтэй «АМ-01» маркын двигатель гүрэнэй туршалга амжалтатайгаар гараа. Ойрын сагта завод тэрэ-ниие олоор үйлэдбэрилэн бүтээжэ эхилхэ юм. «АМ-01» маркын дви-гатель «дүүнэртэй» болоо: дүр-бэн цилиндртэй «АМ-41», «АМ-42». Эдэ двигательнүүд гү-рэнэй туршалгада бэлдэгдэжэ байна. Алтайн, Харьковай, Волго-градай заводуудай бүтээн гаргаһан түргэн ябадалтай машинануудта, самоходно комбайнуудта тэдэ та-бигдаха.

Манай мотоорнууд арьбалалга ехэтэй, бата бэхи юм. Тэдэ хүсэ шадалайнгаа зэргээр бага түлишэ гаргашалдаг. «АМ-01» маркын мо-тоор нормын ёһоор хоёр мянган часай орондо дүрбэ мянган час соо заһабаригүйгөөр хүдэлөө. Шалга-жа үзөөд, тэрэниие дахяад таби-һаниинь таба мянгадаа ороод яба-на.

Үбэлэй ба зунай сагуудта түли-шэ гаргашалгые нэгэ хэм соонь байлгаха арга олгоһон гидромуфта «АМ-74» маркын мотоорто табиг-данхай. Үбэлэй хүйтэндэ картер соохи тоһоной зарсашаһан дээрэ-һээ машинын хүдэлжэ эхилхэдэнь нэгэ хэды саг соо үрэсэлдэжэ яба-даг частьнуудынь тоһодоглохо аргагүй байдаг. «АМ-74» маркын двигательдэ энэ дутагдалые усад-хаха түхеэрэлгэ табигдаха.

(ТАСС).

Барнаул.

Хими — ургасын хани

МАНАЙ ОРОН дотор хүдөө ажа-хыда хими нэбтэрүүлхэ талаар абаһан шэглэл Целиннэ хизаарай таряан ажал эрхилэлгэдэ һайн нү-лөө үзүүлээ. Хабарай тарилгын эхинһээ хойшо эндэ орооһото ур-гамалнуудаар, кукурузаар эзэлэг-дэһэн дүрбэ миллион тухай га талмай гербицидүүдээр элдүүри-лэгдэн сүршэгдөө. Энэ хадаа урда тээхи хоёр жэлнүүдые хамтадань абаһанһаа һураггүй ехэ болоно. Мэргэжэлтэдэй һанамжаар, хи-миин ашаар бууртаг үбһэ усад-халга хадаа элдүүрилэгдэһэн гектар бүриһөө нэгэһээ дүр-бэ хүрэтэр центнер нэмэлтэ ургаса абаха арга олгохо байна.

Бог үбһэнтэй болон ургасын бу-сад дайсадтай тэмсэхэдэнь граж-данска агаарай флодой лётчигууд шэнэ газар ашаглагшадта айха-бтар ехэ туһа үзүүлнэ. «Агаарые эсхэн хахалагшад» үдэр бүри хэдэ мянга дахин ниидэн гаража, гер-бицидүүдээр нуга тарялангуудые сүршэнэ.

Химиин ашаар бууртаг үбһэ усад-халгын түрүүшын үдэрһөө хойшо авиационно техникэ ба химическэ бодосуудые гамтай һайнаар ашаг-лахын түлөө социалис мүрысөөн авиаторнуудай дунда үргэнөөр дэлгэрээ. Александр Степанюгай, Николай Волнистовай, Игорь Ов-чинниковай, Анатолий Денисовэй хүтэлбэрилдэг «АН-2» гэжэ само-лёдуудай экипажнууд сэлмэг үдэр-нүүдые һайнаар ашаглан, мүн бо-роо хурын хоорондуур тус тустаа 26—28 мянган га талмайда урга-сын бог үбһэ «түүгээ».

Дүршэл шадабаритай пилот Ана-толий Ферсюгэй хүтэлбэрилдэг «агаарые эсхэн хахалагшадай» звено мүрысөөндэ түрүүшүүлэй тоодо оролсоно. Тэрэ түрүүлэн 100 мянган гектар элдүүрилээ — само-лёт бүхэндэ дунда зэргээр 20 мян-ган га хүртэнэ.

Үдхэнөөр эльхэгдэһэн гербици-дүүдээр сүршэхэһөө гадна, нуга тарялангуудые элдүүрилгын «аэ-гонно» түрүү арга үргэнөөр нэб-тэрүүлгэ авиационно техникэ һай-наар ашаглаха арга олгоһон байха юм. Энээнэй ашаар снмолёдуудай олохон экипажнууд ажалайнгаа бүтээсые 15—20 процентээр дээ-шэлүүлһэн байна.

Газар дээрэһээ сүршэлгэ хэдэг 1000 тухай түхеэралгэнүүд хи-заарта хүдэлнэ. Химическэ бодо-суудаар таримал ой, нуга тарялан сахин хамгаалха зурууд модо, мүн овощ таригдаһан газар гэм-тээмээр участогуудые эдээгээр эл-дүүрилдэг юм.

Д. ПОПЕЛЬ,
ТАСС-ай корр.

Целиноград.

Горькиин автомобильна завод «ГАЗ-66» маркын түргэн ябасатай машина гаргажа эхилбэ. Шэнэ машинын мотоор 115 мориной хүсэтэй. Час соо 85 километр ябадаг, хоёр тонно ашаа шэрэдэг. Гадна үшөө прицепээр 2 тонно ашаа абажа болохо. Ашаагаа өөрөө буулгаха түхеэрэлгэтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ГАЗ 66» маркын шэнэ машина.

ТАСС-ай фотохронико.

„СУРХАРБААН“

Уншагшын ажаглалта

Борис Сандановай «Сурхарбаан» гэжэ ном ород хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ гаранхай. Уншаад байхада, буряад арадай анханһаа хойшо һонирходог, энээнһээ урагша дэлгэрэнгыгээр бэшэгдээгүй зүйлнүүдые согсолһон тон түрүүшын зохёол гэжэ нэрлэхээр байна. Эртэнһээ хойшо буряад арадай дунда үндэһэн спорт боложо дэлгэрһэн—эрхыдээ эдитэй, эрхим мэргэшүүлэй харбаан, баатарлиг бүхэнүүдэй барилдаан, хурдан хүлэг моринуудай урилдаан тухай бэшэгдэнхэй. Эдэ мүрысөөнүүдэй, мүн «Сурхарбаан» гэжэ һайн үдэрэй анхан бии болоһон, саашадаа хайшан гэжэ хүгжэн дэлгэрһэн ушар түүхэлэн бэшэгдэхэһээ гадна, республикын арад зоной дунда буряадай үндэһэн түхэлэй спортые улам үргэнөөр хүгжөөхэ тухай асуудалнууд табигдажа, энээнние бэелүүлгэдэ туһа нүхэсэл болохоор хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд дурадхагданхай.

Урдань бүхэнүүдэй хайшан гэжэ хоорондоо барилдадаг байһые зохид зүбөөр бэшэхынгээ хажуугаар автор баһа үлүүтэй, дутуутай болгоһон хэбэртэй. Жэшээлхэдэ, буряад барилдаанай ёһодо нюдэ урууһь хургаа хээд шахажа байхада хамаагүй юм гэжэ эрид баталан, зохихо ушартань буряад барилдаае хүнүүдэй дура гутаахаар болгожо, Д. Батожабайн зорюута бэшэһэнние Б. Сандановай дабтажа, энэ ном соогоо оруулһанинь буруу. Урдань буряад барилдаанда баталагдаһан дүримэй байгаагүйшье һаань, дүрэ булялдаанда элитээр бэе гэмтээхэ арганууд хорюултай байгаа бшуу.

Үшөө дутуудуулһан юумэ гэхэдэ, бүхын жолоошон тухай нэгэшье үгэ хэлэгдээгүй байна. Урдань түрингөө шуужа, бүһөөр уяжа барилдахаар бэлэн болоһон бүхэеэ тэрэ нютаг голойнь урдын гү, али мүнөөнэй барилдааша хүн тэрлигынь хэдэрүүлээд, зэргын дунда хамта гаралсадаг байгаа. Эгээл энэ хүн хадаа бүхын жолоошон гэжэ нэрэтэй юм. Жолоошон хадаа нүгөө талынгаа бүхын арга мэхые мэдэхэ гү, али таажа тухайлһан байгаа һаа, жолоодожо ябахадаа өөрынгөө бүхэдэ хэлэжэ үгэдэг, барилдажа байхадань нүгөөдэ бүхын ёһо бусын ааша гаргаа һаань, хоридог, буруушаадаг, нүгөөдэ жолоошотоёо зүбшэдэг, барисаань заһуулдаг, барилдаае түр зуураар зогсоодог байгаа бшуу. Хэрбээ арсаллаанай гараа һаань, өөрынгөө жолоодоһон бүхые үмөөржэ найр зонхилогшодой үмэнэ заргалдадаг байгаа. Тиимэ бүхын жолоошод Түбын, Монголой бүхэ барилдаанда мүнөөшье бии.

Номой 13-дахи нюурта уншахада революциин урда тээ Байгалай үмэнэхи буряадай дунда обоо тахилгын һүүлээр, дасанда майдарай хуралай һүүлээр сурхарбаан болодог байгаа гэжэ бэшэгдэнхэй. Тэд минии мэдэхэдэ, тэндэ «сурхарбаан» гэжэ нэрлэхээр номо годлеор харбалгын мүрысөөн болодоггүй байһан юм. Урдань болодог юрын обоогой, дасангай найрнуудые «сурхарбаан» гэжэ нэрлэхэдэ хэр таараха юм?! Юуб гэхэдэ, арад зоной дунда тиигэжэ нэрлэдэггүй байгаа. Тэндэ бүхэ барилдаан, мориной урилдаан хоёроор гол түлэб дүүрэдэг найр байгаа бшуу.

Имагтал Буряадай АССР-эй тогтоһоор жэл болоһон ойн һайн үдэрые 1924 ондо «Сурхарбаан» гэжэ нэрлэһэнһээ хойшо жэл бүри республикын ойдо зорюулагдаһан аймагуудай, республикыншье һайндэрые «сурхарбаан» гэжэ зоной дунда нэрлэдэг болонхой.

Үндэһэн түхэлэй спортые арад зоной дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилготойгоор, 1924 оной августда Буряад арадай түүхэдэ эгээл түрүүшынхиеэ «сурхарбаан» гэжэ национальна спортивна һайндэр үнгэргэгдэһэн байгаа. Программадань һур харбаан, бүхэ барилдаан, мори урилдаанһаа гадна, классическа түхэлэй спорт оролсоһон юм.

Автор Б. Д. Санданов хадаа ямар сурхарбаанда хаанахи, хэн гэдэг харбаашанай, бүхэшүүлэй түрүүлһэниие ном соогоо харуулхаһаа гадна, тэдэ бүхы мүрысөөнүүдэй хайшан гэжэ, ямар янзаар үнгэргэгдэһэниие һонирхомо зохидоор бэшэһэн байна. Үндэһэн түхэлэй спортые һайжаруулха тухай һанамжа дурадхал оруулжа, уласхоорондын дүримэй ёһоор сагаалса харбадаг болохо тухай, эбэр номонһоо гадна, булад, дюралюмини гэхэ мэтын элдэб янзын материалаар номо годли бүтээдэг боложо байһан тухай тэмдэглэгдэнэ. Буряад барилдаанай, номо годлёор харбалгын шэнэ дүрим хабсаргагдажа, мүн буряад барилдаагаар, харбалгаар спортивна разряд олгохо тухай ном соо бэшэгдэнхэй.

Авторай бэшэһэн зүйлнүүдые дэмжэн һайшаахынгаа хажуугаар нэмэжэ хэлэхэдэ: ухайлалга, барилалга, соло үргэлгэ гэхэ мэтын уран һайхан үгэнүүд үнэхөөрөө мүрысөөе хүхюу болгодог, найрые шэмэглэдэг байна бшуу. Энэ мэтын урданай һайн һайхан юумэнүүдые орхингүй, саашань хүгжөөхэ, шэнэ дурадхалнуудынь шалган абаха гээшэ тон шухала байна.

Б. ЦЫДЕНОВ,
Национальна түхэлэй спортоор республикын натегориин судья.

Кабанскын загаһанай заводой гүльмын бригаданууд Сергей Соколов, Иван Черниговский, Ава Гинеев, Борис Кондаков гэгшэдэй хүтэлбэреэр жэлэйнгээ түсэб 80—90 процент дүүргээд байна. Зура дээрэ: И. Черниговскиин бригада гүльмээ далай сооһоо хуряажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Спорт

Уулзалгын хоёрдохи үдэр

Хаанашье, алишье орондо ошожо, мүрысөө үнтэргэхэдөө боксын ёһотой һайн техникэ харуулжа, Эхэ ороноо суурхуулжа ерэдэг арһан бээлэйн эзэд Улаан-Үдэ городтоймнай хоёрдохи үдэрөө танилсаа. Манай городто айлшаар ерэһэн хүндэтэ боксёрнууд үдэшэндөө городой ажалшадай амардаг, сэнгэдэг паркын зунай театр соо түхеэрэгдэһэн рингдэ гаража, өөһэдынгөө дүй дүршэл республикын боксёрнуудта харуулаа.

...Рингын улаан буланда спортын габьяата мастер Олег Григорьев гээд дикторэй соносхоходонь эндэ сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана. Эхэ орондоо, мүн дэлхэй дээрэ суурхаһан Олег Григорьев СССР-эй спортын мастер Владимир Ильинтэй наадаһан байна. Арһан бээлэйн эзэн болоһон Олег гурбан раундын туршада наадахадаа, хэды һайн добтолго, хамгаалга харуулаа гээшэб. Эдэнэрэй наадажа байхыень хараһан лэ хүн һайн техникэ, добтолго хэхэдэнь альга ташалгаар угтана.

Хабаровск городто үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ дахин шалгаржа, оройнгоо чемпион болоһон Станислав Степашкин Улаан-Үдын түлөөлэгшэ—спортын мастер Василий Ивановтой наадажа, боксын нэгэ онсо һайхан дүршэл манай залуу мастерта да[…] жуулһан байна.

СССР-эй спортын мастер Бор[…] Курочкин Михаил Шантановтай, Ви[…]тор Агеев (спортын мастер) Никола[…] Пиничтэй наадаа. Уулзалга бүхэнд[…] шадамар бэрхээр наадажа, шуужэ г[…]радаг эдэнэрнай Улаан-Үдын боксе[…]нуудта гурбан раундын туршада те[…]никэ һайнтайгаар добтолжо, яһа[…] туршаруулаа, магдахаагээ.

Хүндэтэ айлшадынай хоёр үдэр[…] туршада байхадаа манай боксёрнуу[…]тай уулзажа, боксын ёһотойл һа[…] һургуули харуулһан, дүй дүршэл[…] дамжуулһан байна. Хүндэтэ айлша[…]най республикын боксёрнуудһаа га[…]на, Ленинэй ордено локомотив ваго[…] заһабарилгын заводой хүдэлмэриша[…]тай уулзаһан, Байгалай загаһашад[…] айлшалһан байна. Оронойнмай мэдэ[…]жэ боксёрнууд үсэгэлдэр Эхэ ороной[…]гоо ниислэл—Москва хото ошохо[…] аян замдаа мордоо.

Зураг дээрэ: Виктор Агеев (зү[…]гарһаа) Борис Косичкинтэй наада[…] байна.

Л. Хайдуровай фото.

Һонирхолтой наадан болоо

Үнгэрэгшэ субботын үдэр Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ городоймнай үнинэй футболистнууд (футболист бүхэн 35 наһатай) Ангарск городой футболистнуудтай нүхэрэй ёһоной уулзалга үнгэргөө. Үдэшын эгсэ долоон часһаа хоёр команданууд наадаяа эхилжэ, стадиондо сугларагшадаа баясуулна. Улаан-Үдын футболистнууд наадынай эхилһээр 17-дохи минутын ябажа байхада ээлжээтэ добтолгодоо орожо, Макеев түрүүшын бүмбэгэ айлшадайнгаа ворота руу сохижорхибо. Нааданай түрүүшын хахадай дүүрэтэр алишье командынхид дахин гоо нээжэ шадангүй, амаралтада гарана. ...Нааданшье түлэг дундаа, теэд алишье командын добтологшод гоо нээжэ ядана. Талмайн баруун захаар дамжуулагдаһан бүмбэгын урдаһаа харайжа ошоһон Улаан-Үдын добтологшо Каховский абаһан бүмбэгэеэ тэрэ доронь сохижо, хоёрдохи бүмбэгэ айлшадай воротада оруулагдажархиба. Айлшад харюугай гоо нээхые хэдышье оролдоно, үүсхэл оролдолго гаргана. Зүгөөр Улаан-Үдын хамгаалагшад яһала һайнар наадажа шадаа. Нааданай дүүрэтэр улаан-үдынхид үшөө нэгэ бүмбэгэ айлшадта сохижо оруулаа. 3:0 тоотойгоор на[…]дан дүүрэв. Улаан-Үдын коман[…] шүүһэн байна.

Манай футболистнууд Ангарск г[…]родой командада айлшалхаар э[…] үдэрнүүдтэ бэлэдхэжэ эхилэнхэй.

Н. Иванов.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: 1964 оной түрүүшын хахадтахи социалис мүрысөөндэ илаһан ажалай түрүүшүүлые республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэхэ тухай КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол; «Оньһожоруулагдаһан звено гү? Бэшэ, гансахан нэрэ» гэһэн гаршагтай Химнын совхозһоо абтаһан мэдээсэл; Байгалай совхоздо тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай корреспонденци; «Буряад орон доторнай» гэһэн рубрика доро республика дотор оложо байһан һүүлэй һонин толилогдобо.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Теплоавтоматика» заводой ОТК-гай начальник Ю. Власьевскиин «Түрүүшын шалгалтаар абтана» гэһэн статья; И. Кучумовай «Бүгэдын хүсөөр»; В. Николаевай «Үндэр ургасын нандабаритай һуури» гэһэн корреспонденцинүүд хэблэгдэбэ.

Гурбадахи хуудаһанда: ветеринарна эрдэмэй кандидат, Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент И. Наймановай «Үрдүнгүй фермэ» гэһэн статья КПСС-эй обкомой соёл суртлай комиссиин заседани тухай.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: уласхоорондын байдал тухай болон спортын һонин мэдээсэлнүүд толилогдобо.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Советскэ Союзда эмшэлүүлхээ ерэбэ

ТОКИО, августын 1. (ТАСС). Миикын нүүрһэнэй районой (Фукуока префектура, Кюсю арал) 9 горняк эмшэлэлгэ хүүлхээ Советскэ Союзда ерээ.

Үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь соо Микава шахтада дэлбэрэлгын болохо үеэр эдэ 9 горняк углекислотагай хорондо лайраглаһан байгаа. Тиихэ үедэ 450 шахтер хосорһон юм.

Ж. Помпиду И. Маурертэй уулзаба

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин премьер-министр Ж. Помпиду эндэ албанай хэрэгээр ерэһэн Румыниин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ И. Маурертэй июлиин 31-дэ уулзаа.

Франциин премьер-министртэй хэһэн уулзалгамнай «ехэ туһатай, урэтэй» байгаа гэжэ И. Маурер хөөрэлдөөнэйнгөө дүүрэһэнэй һүүлээр журналистнуудта мэдүүлбэ.

Швециин корабльнуудай аяншалга

КОПЕНГАГЕН, августын 1. (ТАСС). Швециин эрье шадарай флодой сэрэгэй корабльнуудай отряд контр-адмирал Блидбергын команда доро үсэгэлдэр албанай хэрэгээр Копенгаген ерээ.

Отрядай составта торпеднэ 8 катер, 12 тральщик, һуралсалай 3 корабль бии.

Шэнэ томилолго

ДЕЛИ, августын 1. (ТАСС). Дипломатическа хүдэлмэридэ ороһон, авиациин маршал А. М. Энджинирэй орондо авиациин маршал Арьян Сингх гэгшэ Индиин ВВС-эй штабай начальник болгогдон томилогдоо.

У Тан Нью-Йорк бусаба

НЬЮ-ЙОРК, августын 1. (ТАСС). ООН-ой генеральна секретарь У Тан Женевэ, Каир, Париж, Лондон, Рангун болон Москвагаар ябаад, үсэгэлдэр бусаа.

СССР-һээ ООН-до байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшын уялгые дүүргэгшэ П. Д. Морозов, бусад хэдэн оронуудай түлөөлэгшэд, ООН-ой Секретариадай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд У Таниие аэропорт дээрэ угтаба.

У Тан тобшохон мэдүүлгэ хэхэ зуураа, иигэжэ тэмдэглээ: Ябаһан оронуудайнгаа правительствануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө, ООН-ниие бэхижүүлхэ асуудал зүбшэн хэлсэһэн байнаб. Африкын оронуудай Каиртахи конференцидэ байлсажа, ООН-до ороһон Африкын оронуудта хабаатай асуудалнуудые хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй толгойлогшонортой зүбшэлөөбди.

Советскэ правительствын уряалаар Москвада хүрэжэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой, Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкотай олон асуудалаар һанал бодолнуудаа үзбшэн хэлсээбди.

Минии ябаһан бүхы оронуудай хүтэлбэрилэгшэд ООН-ниие бэхижүүлхэ, Уставаар хараалагдаһан уг зорилгонуудыень дүүргүүлхэ, аша үрэ ехэтэй зэбсэг болгохо хүсэлтэй байна гэһэн тодорхой һанал бодолтой бусабаб. Гэбэшье эдэ уг зорилгонуудые бэелүүлхэ арга хэрэгсэлнүүдэй талаар һанал бодолой алгасал бии байһаар гэжэ У Тан онсолон тэмдэглэбэ.

Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, ООН-ой мүнгэн сангай бэрхэтэй байдал тухай Парижда, мүн Москвада зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

„Хитадууд дай жүрөөдэгшэдтэ туһатай ябуулга хэнэ“

ДЕЛИ, августын 1. (ТАСС). Ядерна зэбсэг хорихо зорилготойгоор Токиодо зарлагдаһан конференци дээрэ пекинскэ эб таһалагшадай өөдэгүй аяг аашые шэнжэлэн тайлбарилха зуураа, «Патриот» газетэ мүнөөдэр иигэжэ бэшэһэн байна: «Уласхоорондын конференцинүүд дээрэ Хитадай делегацинуудай гаргадаг зүрюу аяг аашануудые дэлхэйн улад зон мэдэхэ болонхой, тэдэнэй гаргаһан элдэб аашанууд хэнииешье мэхэлжэ шадахаяа болинхой». Хитадууд капитализм тухай, империалистнууд тухай шангаар хашхаралдабашье, үнэндөө эб найрамдалай хүсэндэ эсэргүү, дай жүрөөдэгшэдтэ туһа дүхэм болохо ябуулгануудые хэнэ гэжэ Индиин ба Совет ороной делегадууд балшыса тодоруулаа гээд түс газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Хитадуудай хэлэһэн үгын дотор үдхань хуурмаг байдаг гэжэ «Патриот» газетэ мэдүүлнэ. Хитадууд үнэншүүлмээр баримта дурдажа шадахагүйдөө, элдэб шууяа, хашхаралдаа гаргадаг заншалтай байна. Өөһэдынгөө оронуудһаа зугадажа гараад, Хитадта эшээлһэн үсөөхэн эмигрантнууд хамагһаа ехээр хашхаралдана. Эдэ мэтын эмигрантнуудые хэрэглэжэ, ехэ хохидолдо ороһоноо, аллуу хэһэнээ хитадууд удахагүй мэдэхэ байха гэжэ «Патриот» газетэ түгэсхэл дотороо тэмдэглэнэ.

МАКГОВЕРН: США-гай сэрэгэй бюджедые хороохо хэрэгтэй

НЬЮ-ЙОРК, августын 1. (ТАСС). «Даншье һаа муу гэр байра, ахир түлюур һургуулинууд, ажалгүйдэлгэ, амарха арга боломжын хаһагдаһан ябадал» Нью-Йоркын Гарлемэй хүндэ хүшэр байдалай гэршэ болоно гэжэ Урда Дакота штадһаа сенатор-демократ Макговерн мэдүүлбэ. Энэ сенатор Капитолидо үгэ хэлэхэ зуураа, Холбоото Штадуудай сэрэгэй бюджет хороохыень конгрессые уряалаа. «Бидэнэр хүн зонһоо татагдадаг алба налогуудай дан ехэ хубиие, манай оюун бэлигтэниие дан олоор сэрэгэй хэрэгтэ табижа, манай обществые, дэлхэй дээрэ дүүргэхэ мүн манай хүтэлбэрилхы үүргые һуларуулжа байнабди гэжэ тооллоноб гэбэ.

«Нью-Йорк пост» газетэ Макговерныи мэдүүлгые редакционно статья дотороо шэнжэлхэ зуураа, иигэжэ бэшээ: «Дайн сэрэгэй хорото зэбсэг бүтээлгэдэ» гаргаһан хэдэн миллиард долларнай «американска обществын найдабаригүй болоторoo хуха хаташаһан хубинуудые дэбтээжэ» болохо һэн.

Үгытэй ядуу байдалтай тэмсэхын, һайн һургуули, шэнэ гэр байрануудые барихын тула сэрэгэйнгээ бюджет хороохо гэһэн дурадхалынь буруушаагдаа.

Сайгоной оршондо байлдаан болоһоор

ПАРИЖ, августын 1. (ТАСС). Урда-Вьетнамай патриотическа хүсэнүүд Сайгонһоо 13—14 километрэй газарта правительственна сэрэгүүдэй хоёр постые үсэгэлдэр добтолоо.

Артиллереэр буудалгын абяа шэмээн Сайгондо дуулдаба.

Франс Пресс агентство американска «сэрэгэй мэдээсэлнүүдые» үндэһэ болгон иигэжэ дамжуулаа: энэнь Урда-Вьетнамай ниислэлдэ нимэ дутэхэн патриотическа хүсэнүүдэй хэһэн бүхы добтолгонуудай эгээн ехэнь болоно.

Правительственна сэрэгүүд хоёр хүнөө алуулһан, 6 хүнөө шархатуулһан байна.

Д. Раскын пресс-конференци

ВАШИНГТОН, августын 1. ТАСС-ай корреспондентнэр В. Вашедченко, В. Петрусенко гэгшэд иигэжэ дамжуулба: Үсэгэлдэр эндэ США-гай гүрэнэй секретарь Д. Раск пресс-конференци хээ.

Президентын тушаалда һунгагдаха республиканска кандидат болоһон сенатор Голдуотерой уласхоорондын асуудалнуудаар баримталдаг хараа бодолынь Америкын гадаадын политикада хубилалта үүдхэхэгүй гү, һунгалтын болохо хүрэтэр үлэһэн саг соо американска гадаадын политика бэелүүлгэдэ һаад тойбо татахагүй гү гэһэн асуудалһаа эхилбэ. Ойрын хэдэн һарануудай турша соо Америкын гадаадын политикада горитой хубилалта болохогүй бэзэ гэжэ Раск мэдүүлээ. Тэрэшэлэн хоёр партиин хараа бодол баримталдаг американска гадаадын политикын талаар «саашадаашье хадууралга» болохогүй гэһэн һанамжа хэлээ.

Советскэ Союз тушаа бүри хатуу, эбсэшэгүй политика бэелүүлхэ һэмди гэдэг Голдуотерой эрилтэ тушаа хэлэхэ зуураа, Раск иигэжэ мэдүүлээ: «Хоёр ороной хоорондын «хүсэл эрмэлзэлэй зүрилдөөн» тушаа анхаралтайгаар, болгоомжотойгоор хандаха шухала. Энэмнай—орёо бэрхэтэй асуудал болоно, тиигэбэшье советско-американска харилсаанай талаар багашье, ехэшье дэбжэлтэ туйлагдажа болохо.

Америкын Холбоото Штадууд Урда-Вьетнамай правительствада үзүүлдэг туһаламжаяа ехээр нэмээжэ байна. Урда-Вьетнамда хэдэн мянган сэрэгшэдые нэмэжэ эльгээнэ, сэрэгэй шэнэ хүнүүд, буу зэбсэг хэрэгтэй соонь абаашагдаха байха гэжэ гүрэнэй секретарь мэдүүлбэ. Ямаршье туһаламжа үзүүлхые гуйһан Урда-Вьетнамай правительствын уряае США дэмжэнэ гэжэ онсолон тэмдэглээ. Урда-Вьетнамда Австралиин сэрэгүүдэй олон боложо байһанда хананги байһанаа элирхэйлбэ. Нимэл туһаламжа үзүүлхые хүсэдэг байгаабди гэбэ.

Америкын Холбоото Штадууд Конгодохи Чомбейн правительствые дэмжэнэ гэжэ гүрэнэй секретарь мэдэрэн тэмдэглээ.

Өөрынгөө гэмые бусадта тохоно

ВАШИНГТОН, август 1. (ТАСС). Лаосой асуудалаар уласхоорондын шэнэ зүблөө зарлаха тухай Советскэ правительствын дурадхалда Холбоото Штадуудай правительствын харюу тунхаглагдаа.

«Гадаадын хамаархалгын зогсоогдоод лэ байбал, Лаосто эбтэ байдал һэргээгдэжэ болохо гэжэ США-гай правительствын харюу соо тон юрэнхы хубхайгаар хэлэгдэнэ. Гэхэ зуура, Лаосой дотоодын хэрэгүүдтэ имагтал США бүдүүлигээр хамаархана гэжэ советскэ документ дотор заагдаһан байха юм. Лаостохи байдалай муудаһанай түлөө бүхы гэм зэмые Патет-Лаодо, Вьетнамай Демократическа Республикада дам тохохо гэһэн һэдэлгэ американска харюу соо гаргагдана. США-гай засагаархид Лаос тушаа Женевскэ хэлсээе баримталха гэжэ гоё гоёор хэлэдэг аад, үнэндөө тэрээниие бүдүүлигээр эбдэнэ.

США-гай правительство Соведэй дурадхалда харюусаха зуураа, Лаос дээгүүр американска авиациин ниидэдэг тагнуулай ниидэлгые элдэб хоһон үгэнүүдээр зүбтүүлхэ гэжэ оролдоно.

Урда Аравидахи дайнай ябуулга

КАИР, августын 1. (ТАСС). «Урда Аравиин хахад аралые сүлөөлхэ национальна фронтын» Каиртахи түлөөлэгшэ Аш-Шааби гэгшэ английска сэрэгүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэгшэ национальна фронтын хүсэнүүдэй дайшалхы ябуулганууд тухай коммюнике тунхаглаа. Мүнөө үеын Зале, Радфан районуудта, мүн Эль-Фадли ба Авади гэдэг султанадуудта гол байлдаанууд боложо байнхай гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ. Зале гэжэ нютагтахи патриодууд харгы дээрэ тоһожо, сэрэгэй гурбан грузовик бута сохёо. Буудалдаанай үедэ английска 16 солдат, 2 офицер алуулһан, шархатаһан байна. Энэ нютагай хойто хубида патруль хэдэг 5 англичан алагдаһан, 3 хүн шархатаһан. Накли Эль-Радва (Радфанай район) гэжэ тосхондо тэндэхи патриодууд англичануудта ара талаһаань добтолоо. Английска 15 солдат алуулһан, 20 хүн шархатаһан байха юм. Вади Тим секторто Аравиин патриодууд Англиин казармануудые галдажа, хуягта машинануудыень тэһэлээ.

Портынхидай тэмсэл

Лондоной порт августын 1-дэ хон жэн байна. Портынхидай сагһаа гадуур ажаллахаяа арсаһанһаань шалтагаалан, бүхы суднануудта ашаалалга—буулгалгын хүдэлмэри зогсоогдоо. Салин хүлһөө нэмээлгэхэ, ажаллаха эрхэ байдалаа һайжаруулха эрилтэ табяад, эндэхи бүхы портнуудай хүдэлмэришэд забастовко хэжэ байнхай.

(ТАСС).

Капиталай оронуудтахи ангиин тэмсэл

Италиин ажалшад эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэнэ

Ажалшадые хүдэлмэриһөөнь гаргалга Италида улам һүжэржэ байнхай. Эхэнэрнүүд түрүүшын ээлжээндэ гаргагдана гэжэ римскэ «Ринашита» журнал мэдээсэнэ. Үнгэрһэн хэдэхэн һарын турша соо промышленностьда хүдэлдэг эхэнэрнүүдэй тоо 194 мянган хүнөөр хороогдоо.

Баяшуулай энэ муухай ябуулгада харюу болгон, Италиин ажалшад забастовконуудые хэнэ, митингнүүд болон демонстрацинуудые эмхидхэнэ. Сицилиин Палермо гэжэ городто судна бүтээдэг хүдэлмэришэдэй ехэ демонстраци болоо. Эндэхи ажалшад 100 хүниие ажалһаань гаргаха гэһэн «Аккомандо Алессио» компаниин шиидхэбэриие буруушаан тэмсэнэ. Тэрэшэлэн «Фьорентини» компанида хабаатай римскэ заводой хүдэлмэришэд буруушаалай митинг хэбэ. Заводой захиргаан мүн лэ 100 хүдэлмэришэд ба бүхы ученигүүдые хүдэлмэриһөөнь гаргаха гэжэ шиидхэһэн байгаа.

Италиин профсоюзна хүтэлбэрилэгшэд Джелазио Рассетти, Лоренцо Риччи гэгшэд Терни (Центральна Итали) провинцидахи таряашадай хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө хиналтада һаядаа абтаһан аад, улад зоной шанга тэмсэлэй ашаар сүлөөлэгдөө. Россетти, Риччи гэгшэд хоюулаа коммунистнар юм. Терни провинцидахи таряашадай тэмсэлые толгойлно.

Шотландиин Абердина городойхидые гэдэһэнэй халуун тахал хамшаг нэрбэжэ үргэлжэлһөөр. Энэ үбшэнтэй тэмсэхын тула ехэхэн хүсэн табигдаа гэжэ городой засагаархидай мэдүүлээшье һаань, үбшэлһэн зоной тоо олошорһоор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Абердина городой Юнион стрит үйлсэдэ машинаар дизенфекци хэжэ байна.

ЮПИ—ТАСС-ай фото.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг, зарим газарнуудта бага зэргэ бороотой, аадартай байха. Баруун зүгһөө һулаханаар һэбшээлхэ. Байгал шадарай болон хойто аймагуудта 22—27, бэшэ нютагуудта 27—32, Улаан-Үдэдэ углөөгүүр 19—21, үдэр 29—31 градус дулаан байха.

Августын 5—6-най үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг, зарим газарнуудта багахан бороотой байха. Баруун зүгһөө һулаханаар һалхилха. Байгал шадарай хойто аймагуудта һүниндөө 7—12, үдэрынь 21—26, бэшэ аймагуудта һүниндөө 12—17, үдэртөө 26—31 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00183. Зак. № 720.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.

1964 оной августын 4.